

Zijn we allemaal zo
anders dan we denken?

Jolien Colman

Promotor: Jonatan De Geest en Ruth Van Uytvanck

Professionele bachelor lager onderwijs te Odisee 2016-2017

VOORWOORD

Het indienen van dit eindwerk 'Zijn we allemaal zo anders dan we denken?' vormt de laatste stap naar het behalen van mijn diploma 'Bachelor Lager onderwijs'. Vele mensen leverden op hun eigen manier een bijdrage aan deze bachelorproef. Zonder hen was dit allemaal niet mogelijk geweest, daarom zou ik al deze personen willen bedanken.

Om te beginnen zet ik graag mijn promotor meneer De Geest en mijn vakinhoudelijk expert mevrouw Van Uytvanck in de kijker. Allereerst om mij de kans te geven om op uitwisseling richting het Zuiden te trekken. Ten tweede voor hun opbouwende feedback, het deskundige advies en de aangename samenwerking doorheen het voeren van het onderzoek en het uitwerken van het ontwerp. Al deze hulp tilde mijn eindwerk naar een hoger niveau.

Mijn dank gaat ook uit naar de leerlingen en de leerkrachten van Heatherbank, mijn stageschool in Zuid-Afrika. Zij waren bereid om mij met veel enthousiasme een goede en eerlijke kijk te geven op hun schoolleven. Ze hebben mij niet enkel de kans gegeven om er naar te kijken maar ook om het zelf te beleven. Zonder deze bereidwilligheid was het voeren van dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Vervolgens bedank ik ook graag GBS Waasmunster om mij doorheen mijn hele proces bij te staan met de nodige medewerking en interesse. In het bijzonder gaat mijn dank ook uit naar meneer Van Den Bossche. Hij gaf mij de kans om het project interculturele communicatie en de projectdag in de praktijk uit te voeren in zijn klas namelijk 4a.

Daarnaast richt ik ook graag een woord van dank aan Nathalie Meersman die me doorheen mijn hele proces met raad en daad heeft bijgestaan. Haar optimisme en doorzettingsvermogen werkte aanstekelijk. Ook bedank ik haar graag om deze geweldige buitenlandse ervaring met mij aan te gaan.

Als laatste maar zeker niet als minste bedank ik mijn familie en vrienden voor alle morele steun. Dit niet alleen doorheen het uitwerken van dit eindwerk maar ook doorheen mijn hele opleiding. Ze stonden steeds voor me klaar op hun eigen speciale manier. Ook bedank ik hen graag voor het geduld waarmee ze steeds weer naar mijn verhalen luisterden en me de nodige tips gaven waar nodig.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Inleiding	4
Probleemstelling.....	5
Onderzoeksvragen.....	5
Aanpak.....	6
Interview met Wouter Stes Van Plan België	6
Bijwoning sessie Studio Globo	6
Vragenlijst over Zuid-Afrika	6
Bevraging in Zuid-Afrika	7
Observatie en participatie op Heatherbank.....	7
Project interculturele communicatie	7
Literatuurstudie.....	7
Resultaten	8
Onderzoeksvragen.....	8
Ontwerp	10
Interculturele communicatie	10
Projectdag.....	11
Conclusie	11
Bibliografie	12
Bijlagen	12
Interview Wouter Stes, Plan België	13
Reflectie inleefatelier Gambia, Studio Glogo.....	18
Vragenlijst Zuid-Afrika, GBS Waasmunster.....	20
Draaiboek projectdag, GBS Waasmunster.....	22
Instructiefiches projectdag, GBS Waasmunster	29
Bijlagen projectdag, GBS Waasmunster	41
Reflectie leerkracht na project interculturele communicatie, Heatherbank	65
Reflectie leerkracht na de projectdag, GBS Waasmunster.....	67
Reflectie van enkele leerlingen na de projectdag, GBS Waasmunster.....	70

INLEIDING

Mijn internationalisering richting Zuid-Afrika dit jaar heeft me nauw in contact gebracht met een aantal leerlingen uit Zuid-Afrika. Mijn stage vond plaats op een schooltje genaamd Heatherbank, deze school biedt onderwijs van het eerste tot en met het vierde leerjaar. Van elk jaar is er maar één klas van ongeveer éénentwintig leerlingen. Heatherbank bestaat uit leerlingen vanuit de township Walmer, dit wil zeggen dat het allemaal kinderen zijn uit de Khosa-cultuur. Door gesprekken, het lesgeven, meewerken in het onderwijssysteem van de school,... is er voor mij een goed beeld van de gelijkenissen en de verschillen tussen de leerlingen en hun schoolleven ontstaan. Deze vergaarde kennis is zeer interessant om te delen met andere leerkrachten en zeker ook met leerlingen.

Zuid-Afrika heeft me altijd al enorm aangesproken. Dit grotendeels door de verschillen tussen arm en rijk die ook na de Apartheidsperiode nog duidelijk zichtbaar zijn. De leerlingen van Heatherbank leven nog steeds in erbarmelijke omstandigheden in de townships. De leerlingen komen hier in situaties terecht die hun leven voor altijd tekenen. Hiermee omgaan als leerkracht vraagt een speciale aanpak.

Door beelden van Zuid-Afrikaanse leerlingen op televisie bestaat er bij sommigen een stereotiep beeld van de kinderen en van hun schoolleven. Dit zorgt ervoor dat Afrika snel wordt veralgemeend terwijl de realiteit vaak anders is. De leerlingen zitten niet overal met vijftig in één klas, worden niet overal geslagen, spelen niet alleen maar met zelfgemaakt speelgoed,... Elk land, elke stad, maar zeker ook elke school moet in zijn eigenheid bekeken worden.

Het omgaan met en zeker het overbrengen van de gelijkenissen en de verschillen tussen Westerse en Zuiderse leerlingen is iets wat me altijd al enorm heeft geboeid. Belangrijk voor mij hierbij is het stereotiepe en veralgemenende beeld dat er bestaat weg te werken. De leerlingen moeten in contact komen met cultuur en diversiteit en ze moeten er een gepaste houding tegenover aannemen. Het is één van de vele belangrijke taken om de leerlingen dit bij te brengen en hen hier bewust over te maken.

PROBLEEMSTELLING

Doorheen mijn voorbije stages, mijn eigen schoolloopbaan, gesprekken met leerkrachten op mijn stagescholen,... viel het me op dat deze leerkrachten het moeilijk vinden om verschillende culturen in hun klas te bespreken. Uit rondvraag en gesprekken hieromtrent kan het besluit getrokken worden dat dit vooral komt doordat ze zelf weinig specifieke of juiste kennis hebben over diverse culturen. Velen van hen kaarten ook aan dat ze geen of een beperkt besef hebben van de leermiddelen die er rond verschillende culturen ter beschikking zijn. Om dit probleem weg te werken, grijpen scholen regelmatig naar externe organisaties zoals studio Globo, Plan België, Unicef,... Deze dompelen de leerlingen onder in andere landen, culturen en gewoontes door middel van verschillende activiteiten.

Het aanbrengen van verschillende culturen in het klas- en schoolklimaat is een belangrijk aspect binnen de opvoeding van leerlingen. Ook volgens de eindtermen¹ is dit één van de vele taken van een leerkracht. De leerlingen moeten in contact komen met cultuur en diversiteit en ze moeten er een open en kritische houding tegenover aannemen. Zeker met de komst van het M-decreet, wat impliceert dat elk kind recht heeft om zich in te schrijven in een reguliere onderwijs, is dit noodzakelijk. Om met deze diversiteit om te gaan, moet er geleerd worden met een nieuwsgierige en gepaste houding naar anderen te kijken en in het bijzonder om met deze diversiteit om te gaan.

Culturen aanbrengen in de lagere school is iets wat me erg boeit. Het is belangrijk dat leerlingen niet alleen stilstaan bij hun eigen dagelijkse leven, maar ook bij de dingen die verder van hun bed gebeuren. Dit aanbrengen van culturen wordt vaak geassocieerd met de term cultuureducatie. Om dit proces tot een hoger niveau te tillen wordt er ingezoomd op een facet van cultuureducatie, namelijk interculturele educatie. Hierbij wordt er veel aandacht geschonken aan het feit dat de leerlingen niet leren 'over' maar 'van en door' elkaar. Om dit proces op een zinvolle manier te verdiepen is het volgens Plan België² erg belangrijk dat het niet enkel bij éénrichtingsverkeer blijft, maar dat er naar beide culturen gekeken wordt. Mijn doel is dan ook iets te creëren dat als leidraad kan dienen voor leerkrachten om gelijkenissen en verschillen in het schoolleven tussen leerlingen van GBS Waasmunster en Heatherbank positief in beeld te brengen. Om zelf een duidelijk en realistisch beeld van deze gelijkenissen en verschillen te krijgen, nam ik de kans om dit alles te gaan waarnemen dankzij mijn ervaring in het buitenland.

ONDERZOEKSVRAGEN

Op welke manier kan je gelijkenissen en verschillen tussen het schoolleven van leerlingen uit GBS Waasmunster en leerlingen uit Heatherbank positief in beeld brengen?

1. Wat is cultuureducatie?
2. Welk beeld hebben leerlingen uit het vierde leerjaar van GBS Waasmunster over kinderen uit de lagere school in Zuid-Afrika?
3. Welk beeld hebben leerlingen van Heatherbank over leeftijdsgenoten uit België?
4. Welke gelijkenissen en verschillen zijn er tussen het schoolleven van leerlingen van GBS Waasmunster en Heatherbank? Hoe kunnen we van deze gelijkenissen vertrekken om verschillen bespreekbaar te maken?
5. Welke methodieken om aan interculturele educatie in lagere scholen te doen, zijn er geschikt?

---

¹ OVSG (2010). *Wereldoriëntatie. Maatschappij. Ruimte*, Politeia, Brussel.

² Bijlage: Verslag interview Wouter Stes, Plan België

AANPAK

INTERVIEW MET WOUTER STES VAN PLAN BELGIË ³

Om een antwoord te vinden op de onderzoeksvragen ‘Wat is cultuureducatie?’ en ‘Welke methodieken om aan interculturele educatie te doen, zijn er geschikt?’ ben ik onder andere met Wouter Stes, een werknemer van Plan België in gesprek getreden. Deze ontmoeting vond plaats op 15 december 2016 in het hoofdkantoor te Brussel. Ik heb voor Plan België gekozen omdat ze veel belang hechten aan het feit dat cultuureducatie geen eenrichtingsverkeer mag zijn. Een pijler hierbij is dat de leerlingen leren door en van elkaar en niet enkel over elkaar. Als voorbereiding van dit gesprek had ik een vragenlijst, die u hieronder terugvindt, opgesteld. Deze vragen werden doorheen het gesprek aangevuld met enkele doorvragen. Aangezien Wouter Stes op de hoogte was van het doel van dit gesprek had hij werkvormen en pijlers van Plan België opgeschreven. Dit was een goede basis.

- Hoe is jullie aanpak omtrent het overbrengen van andere culturen naar Westerse scholen?
- Waarmee moet er rekening gehouden worden bij het ontwikkelen van die methodieken?
- Zijn de methodieken die jullie gebruiken ook al uitgetest in de lagere scholen?
- Wat verstaan jullie onder cultuureducatie?

BIJWONING SESSIE STUDIO GLOBO ⁴

Studio Globo is een organisatie waar mijn stageschool naar grijpt om kinderen met cultuur en diversiteit in contact te brengen. Om te weten te komen via welke methodieken deze organisatie een andere cultuur aanbrengt, woonde ik een sessie rond Gambia bij het inleefatelier te Sint-Niklaas. Deze bijwoning vond plaats op 22 december in de voormiddag met een klas van het eerste leerjaar. Ik nam hier op dezelfde manier als de kinderen aan deel. Hierdoor had ik een goed beeld van alles wat op de leerlingen afkwam. Mijn focus van kijken lag hier vooral op de werkvormen die ze hanteren om kinderen een andere cultuur bij te brengen en de manier waarop ze de leerlingen hierbij begeleidden. Mijn aandacht was ook gericht op de facetten van de andere cultuur die ze in beeld brachten.

VRAGENLIJST OVER ZUID-AFRIKA ⁵

De leerlingen uit het vierde leerjaar van GBS Waasmunster gaf ik op 8 februari 2016 een vragenlijst waarin ze hun visie op leeftijdsgenoten uit Zuid-Afrika moesten neerschrijven. De leerlingen konden hier eerlijk hun mening op kwijt. Dankzij deze antwoorden kan er een besluit getrokken worden waarin de kijk van deze leerlingen op kinderen van de lagere school uit Zuid-Afrika duidelijk wordt.

- Waar denk jij meteen aan als je Zuid-Afrika hoort?
- Welke kledij dragen kinderen uit Zuid-Afrika?
- Welke spelletjes spelen kinderen in Zuid-Afrika op de speelplaats?
- Wat doen kinderen uit Zuid-Afrika als hobby?
- Hoe denk je dat een schooldag er in Zuid-Afrika uitziet?
- Hoe verplaatsen kinderen uit Zuid-Afrika zich?

---

³ Bijlage: Verslag interview Wouter Stes, Plan België

⁴ Bijlage: Reflectie sessie Gambia, Studio Globo

⁵ Bijlage: Vragenlijst Zuid-Afrika, GBS Waasmunster

BEVRAGING IN ZUID-AFRIKA

Tijdens het onderzoek over het beeld dat de leerlingen van Heatherbank hebben over leerlingen in België, nam ik steekproefsgewijs enkele gesprekken af. Dit gebeurde bij leerlingen van het eerste tot het vierde leerjaar gedurende de maand februari. De leerlingen kregen dezelfde vragen als de leerlingen uit België. Deze manier van aanpak had het voordeel dat ik steeds kon doorgevragen.

OBSERVATIE EN PARTICIPATIE OP HEATHERBANK

Gedurende mijn hele periode van internationalisering liep ik stage in het tweede leerjaar van Heatherbank. Hierdoor kreeg ik een heel goede kijk op het onderwijssysteem dat deze school hanteert, de gewoonten en de gebruiken van de school, de normen en de waarden van de leerlingen en leerkrachten, de kracht van het geloof, het didactisch materiaal,... Dankzij deze observaties en gesprekken met leerkrachten kreeg ik een duidelijk en eerlijk beeld van de gelijkenissen en de verschillen ten opzichte van de school GBS Waasmunster.

PROJECT INTERCULTURELE COMMUNICATIE

Doorheen mijn uitwisselingsperiode startte ik een project 'interculturele communicatie' op. Hierbij werden Heatherbank en GBS Waasmunster correspondentiescholen van elkaar. Gedurende dit project was het aan de leerlingen om te bepalen wat voor foto's ze naar de leerlingen in België of Zuid-Afrika wouden doorsturen. Hiervoor dachten de leerlingen na over wat de anderen interessant zouden vinden, waar er gelijkenissen en of verschillen konden zijn, waar ze trots op waren om te tonen,... Dankzij dit project konden de leerlingen rechtstreeks communiceren met leeftijdsgenoten.

LITERATUURSTUDIE

Door het gesprek met Wouter Stes en de bijwoning van een sessie door Studio Globo had ik al een zicht over hun kijk op het aanbrengen van andere culturen. Maar om een goed beeld te krijgen op wat het aanbrengen van een cultuur juist is en hoe je het aanpakt is het belangrijk om diverse bronnen met elkaar te vergelijken. Daarom ben ik ook nog in andere literatuur opzoek gegaan naar visies en aanpakwijzen. Hierbij denk ik aan Kleur Bekennen, een onderzoek van het nationaal expertisecentrum van leerplanontwikkeling, Vormen vzw, Unicef,... Eerst lag mijn focus vooral op de definitie van cultuureducatie en in het bijzonder een deelaspect namelijk interculturele educatie. Vanaf ik hier een goed beeld op had, ben ik opzoek gegaan naar aandachtspunten om dit tot een goed einde te brengen, methodieken die hiervoor geschikt waren, voorwaarden voor kwaliteitsvol materiaal,...

RESULTATEN

ONDERZOEKSVRAGEN

1. WAT IS CULTUUREDUCATIE?

Zoals eerder beschreven is de term cultuureducatie een ruim begrip in verband met het aanbrengen van culturen. We eten Marokkaans, maken reizen, dansen de tango,... maar cultuur is meer. Kleur Bekennen⁶ bekijkt elke cultuur als een ui. Je moet de verschillende lagen behandelen om tot de diepste kern te komen. De eerste pel is de zichtbare zoals kledij, kunst, voorwerpen,... De tweede laag zijn de symbolen en de taal. Als we nog dieper gaan komen we bij de rituelen. Dan komen we tot bij de kern. Hierin zit het ontastbare, de waarden en de normen. Deze ui maakt duidelijk hoe rijk een cultuur is.

In dit proces is het belangrijk om naar beide culturen te kijken. Dit zorgt ervoor dat we bij een deelaspect komen namelijk interculturele educatie. Hier leren de leerlingen niet over maar van en door elkaar. Hofstede⁷ onderzocht vooral naar de wijze waarop je mensen kunt leren omgaan met andere culturen. Hij beschrijft dat een proces is met drie fases namelijk: bewustwording, kennis en vaardigheden. De eerste fase bestaat uit het bewustzijn van je eigen achtergrond en die van de ander. Pinot vult hierbij aan dat het leren van een eigen cultuur voorop staat en pas later het inzicht hebben in een andere cultuur. De tweede fase bestaat uit het leren kennen van een andere cultuur. Tot slot moeten de wenselijke vaardigheden tegenover cultuur en diversiteit ontwikkeld worden.

2. WELK BEELD HEBBEN LEERLINGEN UIT HET VIERDE LEERJAAR VAN GBS WAASMUNSTER OVER LEERLINGEN UIT DE LAGERE SCHOOL IN ZUID-AFRIKA?

Bij een derde van de leerlingen denkt in Zuid-Afrika iets in verband met wilde dieren, armoede, andere huidskleur, warmte en hutjes. Bij de bevraging rond de kledij, konden we de antwoorden in 3 gelijke groepen onderverdelen: gewone kledij zoals bij ons, oude en vieze kledij en iedereen die hetzelfde draagt. Voetbal, springtouwen en hinkelen waren vaak voorkomende antwoorden toen er gevraagd werd naar de bezigheden. Er waren wel 3 leerlingen die iets helemaal anders antwoorden zoals: zelf verzonnen spelletjes en liedjes zingen, iets met dobbelen en een stok waarmee ze op een bal slaan. Het merendeel van de leerlingen beantwoordde een sport als hobby van de leerlingen. Er waren ook nog 3 totaal andere antwoorden namelijk: jagen, Zumba dansen en mama en papa helpen. Bij het deel over een schooldag in Zuid-Afrika waren de meningen erg verdeeld. Enkele leerlingen noteerden dat de schooldagen er lang en saai zijn, anderen denken dat ze veel korter zijn dan in België en dat er ook minder dagen in een schoolweek zitten. Het woord 'warm' kwam ook vaak terug. Bij de vraag rond het transport, noteerden zo goed als alle leerlingen 'te voet'. Er waren enkele leerlingen die er andere vervoersmiddelen noteerden. Eén leerling denkt dat zich met olifanten verplaatsen.

Uit deze antwoorden kan het besluit getrokken worden dat het beeld over kinderen in Zuid-Afrika tussen de leerlingen verschilt. Er zijn een aantal leerlingen die bij sommige facetten een stereotiep beeld hebben. Hierbij denk ik aan de antwoorden warm, de oude en vieze kledij, jagen en het vervoer met de olifanten. Maar er zijn ook heel wat leerlingen die een goed beeld konden schetsen van andere kinderen in Zuid-Afrika. Ze omschrijven dat de kledij hetzelfde is, dat ze dezelfde sporten beoefenen, dat schooldagen er hetzelfde aan toe gaan,...

---

⁶ Salembier, E. & Marleyn, O. (2007). *Wereld wonder wijs. Denk- en doeboek over opvoeden tot wereldburgers in het lager onderwijs*, Kleur bekennen, Poot printers, Groot-Bijgaarden, p. 59.

⁷ Berlet, I. & Bulthuis, F. & Jacobs, H. & Langberg, M. & Wanner, P. & Thijs, A. (2008). *Omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs*, Stichting leerplanontwikkeling, Enschede, p.59.

3. WELK BEELD HEBBEN LEERLINGEN VAN HEATHERBANK OVER LEEFTIJDGENOTEN UIT BELGIË?

Uit de gesprekken met leerlingen van Heatherbank blijkt dat leerlingen ervan uit gaan dat scholen in België hetzelfde zijn als die van hen. Volgens hen zien de klaslokalen, de werkboeken, de speelplaats,... er uit zoals in hun school 'Heatherbank'. Ze denken dat de vakken die ze hier op school krijgen zoals Engels, wiskunde, life skills, beweging, muziek,... in België ook worden gegeven. De bezigheden die de leerlingen op Heatherbank hebben op de speelplaats worden als dezelfde beschouwd namelijk: eten, praten, voetballen en op de speeltuin spelen. Er zijn 2 verschillen die door een aantal leerlingen aangekaart worden. Sommige leerlingen denken dat er in België alleen maar blanke mensen bestaan. Anderen hebben wel het besef dat er wel diversiteit is, maar ze gaan er dan meteen vanuit dat de mensen met een donkere huidskleur allemaal Khosa spreken. Het andere punt dat volgens de kinderen verschilt, is het vervoer. Bij het deeltje over het transport naar school zei het merendeel dat dit volgens hun anders is in België dan in Zuid-Afrika. Ze denken dat alle leerlingen met de auto, te voet of met de fiets naar school komen. Terwijl zij zelf met elke dag met de gratis schoolbus worden gebracht.

4. WELKE GELIJKENISSEN EN VERSCHILLEN ZIJN ER TUSSEN HET SCHOOLLEVEN VAN LEERLINGEN VAN GBS WAASMUNSTER EN HEATHERBANK? HOE KUNNEN WE VAN GELIJKENISSEN VERTREKKEN OM VERSCHILLEN BESPREEKBAAR TE MAKEN?

Tussen de leerlingen van Heatherbank en GBS Waasmunster zijn er heel wat gelijkenissen en verschillen. Ondanks deze diversiteit is het belangrijk dat mensen beseffen dat iedereen gelijkwaardig is. Door over de gelijkenissen te spreken, krijgen mensen herkenbare gevoelens. Hierdoor voelen mensen zich met elkaar verbonden, dankzij deze verbondenheid is het makkelijker om verschillen bespreekbaar te maken. Het is een must om deze verschillen niet enkel te bespreken maar er ook voor te zorgen dat deze begrepen en in de juiste context bekeken moeten worden. Zowel de verschillen als de gelijkenissen zijn een deel van een cultuur en zorgen ervoor dat iedereen uniek is.

Enkele Gelijkenissen

<i>Klaslokalen</i>	In beide scholen heeft iedereen zijn/haar eigen bank en stoel in hun klaslokaal. Er is een schrijfbord en een projectiescherm met computer in elke klas.
<i>Schooltassen</i>	Zowel op Heatherbank als op GBS Waasmunster heeft iedereen zijn/haar eigen persoonlijke boekentas die elke dag mee naar huis genomen wordt.
<i>Klasaantal</i>	Op allebei de stagescholen zitten er ongeveer twintig leerlingen per klas.
<i>Schoolvakken</i>	Elke leerling krijgt wiskunde, wereldoriëntatie en muzische vorming. Op GBS Waasmunster wordt er onderwezen in het Nederlands met Frans als tweede taal. Op Heatherbank wordt er onderwezen in het Engels en krijgen de leerlingen Khosa als extra taalvak.

Enkele verschillen

<i>Geloof</i>	Op GBS Waasmunster is er keuze welke godsdienst je volgt uit zedenleer, Islam of Christendom. Op Heatherbank volgt iedereen Christelijke godsdienst.
<i>Transport</i>	De leerlingen van Heatherbank worden elke dag met de gratis schoolbus gebracht en opgehaald. De leerlingen van GBS Waasmunster voorzien elk eigen transport.
<i>Afkomst</i>	Op GBS Waasmunster komen de leerlingen vanuit verschillende dorpen en steden. Op Heatherbank zitten er enkel kinderen uit de township van Walmer.
<i>Eten</i>	De leerlingen uit GBS Waasmunster eten hun lunch op in de refter. Op Heatherbank is er geen refter aanwezig. De kinderen eten op de speelplaats.

5. WELKE METHODIEKEN OM AAN INTERCULTURELE EDUCATIE IN LAGERE SCHOLEN TE DOEN, ZIJN ER GESCHIKT?

Uit het samenleggen van informatie van diverse organisaties die rond interculturele educatie werken komen volgende didactische pijlers vaak aan bod: het actief participeren, het ervaringsgericht leren en het evalueren en bijsturen. Het actief participeren zet het deelnemen centraal. Hierbij wordt bedoeld: het laten meepraten, meedenken, meedoen en meebeslissen van de leerlingen zodat ze zich als volwaardige gesprekspartners ervaren. Bij het ervaringsgericht leren staat vooral de verbondenheid en de interactie centraal. Het evalueren en het bijsturen moet zowel tijdens als na het project. Niet het resultaat dat na de activiteiten, maar wel het proces gedurende de werkvormen staat centraal.

Uit het boek 'Werelwonderwijs'⁸ blijkt dat het voor leerlingen van 9 tot 12 jaar het laten kennismaken met het gewone dagelijkse leven van leeftijdsgenoten een goede opstap kan zijn. Het toont de leerlingen herkenbare gevoelens. Aan theoretische en abstracte inzichten zoals politiek, economie en maatschappij zijn ze nog niet aan toe. Dit kennismaken met andere culturen is volgens verschillende auteurs die meewerkten aan het onderzoek naar 'omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs' van het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling⁹ het beste te realiseren door daadwerkelijk in contact te treden met andere culturen. Internet kan zeker als hulpmiddel gebruikt worden. De onderzoeker Thorston geeft aan dat het internet niet alleen de directe, maar ook de indirecte afstand tussen groepen overbrugt. Via deze online middelen spelen uiterlijkheden en status een minder grote rol. Ook taalbarrières kunnen overwonnen worden door vertalingsprogramma's.

Om rond interculturele educatie te werken zijn er al verschillende educatieve pakketten met diverse methodieken op de markt. Ook Vormen vzw¹⁰ heeft in samenwerking met Plan België een map ontwikkeld hierbij worden verschillende facetten van een cultuur onder de loep genomen.

ONTWERP

1. INTERCULTURELE COMMUNICATIE

Om leerlingen kennis te laten maken met een andere cultuur is het belangrijk dat ze vooral leren van elkaar. Uit voorafgaand onderzoek blijkt dat het werkelijk met elkaar in contact te treden hier een effectieve manier voor is. Daarom ben ik in Zuid-Afrika met een project 'interculturele communicatie' gestart, in dit project werden de leerlingen uit het vierde leerjaar van GBS Waasmunster en de leerlingen uit het tweede leerjaar van Heatherbank correspondenten. Ze stuurden foto's naar elkaar van dingen die ze graag aan de andere school wouden laten zien, die ze interessant vonden, waar ze trots op waren,... Deze foto's zorgde ervoor dat de leerlingen al een eerste indruk kregen over de cultuur van de correspondent. Op de afbeeldingen die GBS Waasmunster naar Heatherbank stuurde, werd er meteen dieper ingegaan. Er werd besproken wat ze zagen en of dit strookte met hun verwachtingen, wat ze ervan dachten, wat ze erbij voelden,... Bij elk onderwerp gaf de leerkracht extra duiding met behulp van informatie en meer foto's. De berichten die op GBS Waasmunster terecht kwamen, werden nog niet uitgebreid besproken en behandeld, dit gebeurde op de projectdag die plaatsvond op 18 mei 2017 in het vierde leerjaar van meneer Van Den Bossche.

---

⁸ Salembier, E. & Marleyn, O. (2007). *Wereld wonder wijs. Denk- en doeboek over opvoeden tot wereldburgers in het lager onderwijs*, Kleur bekennen, Poot printers, Groot-Bijgaarden, p.44.

⁹ Berlet, I. & Bulthuis, F. & Jacobs, H. & Langberg, M. & Wanner, P. & Thijs, A. (2008). *Omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs*, Stichting leerplanontwikkeling, Enschede, p.68.

¹⁰ Brander, P. (2001). *Allemaal anders allemaal gelijk*, Vormen vzw, Antwerpen, p.47-148.

2. PROJECTDAG¹¹

Aan de hand van voorafgaand onderzoek is het gebleken dat er verschillende geschikte methodieken zijn om de gelijkenissen en de verschillen tussen leerlingen van GBS Waasmunster en Heatherbank positief in beeld te brengen. De bundeling van deze methodieken leidde tot een projectdag. Gedurende deze dag werd er onder andere op foto's van het project interculturele communicatie dieper ingegaan. Voor de uitwerking van deze projectdag heb ik gekozen om deze in te delen in drie grote clusters. Het eerste deel was een spel waarbij de leerlingen eerst zelf kennis maakten met verschillende facetten uit het schoolleven, dit werd gevolgd door een nabespreking. De tweede cluster bestond uit het maken van een affiche waarbij de positieve punten van Heatherbank naar voren moesten komen. Als derde deel was er een quiz voorzien waarbij de geziene leerstof van de dag nog eens herhaald werd. In deze drie clusters staat collectief, samenwerkend en interactief leren centraal. Bij het leren in groep worden de leerlingen geconfronteerd met verschillende benaderingen en opvattingen. Dit zorgt ervoor dat ze dingen op een andere manier gaan bekijken en leren met elkaar in interactie te gaan. Doorheen de opdrachten werd er ook aandacht geschonken aan hoofd-hart-handen. Dit wil zeggen dat kennis, gevoelens, ervaringen, betrokkenheid, uitwerkingen,... aan bod kwamen.

CONCLUSIE

Het project waarbij de twee scholen correspondenten van elkaar werden, had een grote invloed op de kinderen. Zowel de leerlingen van GBS Waasmunster als die van Heatherbank keken enorm uit om elkaar foto's met een berichtje te versturen maar ook om foto's te krijgen. Hun nieuwsgierigheid naar het schoolleven van de uitwisselingsklas werd na elke foto nog meer geprikkeld. Dankzij mijn ervaring met dit project, beaam ik wat de auteurs van het Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling in hun onderzoek 'omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs' concludeerden. Hun conclusie was dat het beste om de leerlingen met een andere cultuur in contact te brengen, daadwerkelijk in contact treden is. Hand in hand hierbij beaam ik ook graag de visie van Plan België. Zij stellen het feit dat het in contact komen met een andere cultuur geen éénrichtingsverkeer mag zijn. De leerlingen moeten onder andere 'van' en 'door' elkaar leren en zeker niet enkel over elkaar.

Uit onderzoek, afgenomen in de basisschool GBS Waasmunster, bleek dat er enkele leerlingen waren met een stereotiep en veralgemenend beeld van Afrika. Daarom werden er aan de projectdag 2 grote doelen gekoppeld. Ten eerste dat de leerlingen gingen beseffen dat er veel meer gelijkenissen tussen hen en de leerlingen van Heatherbank zijn dan dat ze op het eerste zicht dachten. Ten tweede dat de kinderen de verschillen die er zijn in hun eigenheid en context leerden bekijken en begrijpen. Om deze twee doelen te bereiken, werden er methodieken en technieken gebruikt waarbij de eerste twee fasen van Hostede bij het aanbrengen van een andere cultuur centraal stonden. De eerste fase is de bewustwording van de eigen cultuur en de cultuur van de leerlingen van Heaterbank, de tweede fase bestaat eruit om deze bewustwording om te zetten naar kennis van de eigen cultuur en die van de correspondent. Uit de reflectievragen die achteraf gesteld werden, blijkt dat deze vooropgestelde doelen bij de leerlingen bereikt zijn. Dit project zou zeker een vervolg kunnen krijgen waarbij er vooral ingespeeld wordt op de derde fase van Hofstede namelijk de vaardigheden die de leerlingen dienen te ontwikkelen om op een gepaste manier met diversiteit en andere culturen om te kunnen gaan.

---

¹¹ Bijlage: Draaiboek projectdag, GBS Waasmunster

BIBLIOGRAFIE

INTERNET

www.studioglobo.be/nl/lager

www.planbelgie.be/wat-doet-plan

www.kleurbekennen.be/wat-is-kleur-bekennen/educatief-materiaal

www.djapo.be/basisonderwijs/

BOEKEN EN HANDLEIDINGEN

Bruin, K. & Van der Heijde, H. (2007). *Intercultureel onderwijs in de praktijk*, Coutinho, Bussum.

Salembier, E. & Marleyn, O. (2006) *Wereldburgerschap op school. Hoeveel wereldburgers telt jouw school*, Kleur Bekennen, Poot printers, Groot-Bijgaarden.

Salembier, E. & Marleyn, O. (2007). *Wereld wonder wijs. Denk- en doeboek over opvoeden tot wereldburgers in het lager onderwijs*, Kleur bekennen, Poot printers, Groot-Bijgaarden.

Brander, P. (2001). *Allemaal anders allemaal gelijk*, Vormen vzw, Antwerpen.

Sierens, S. (2007). *Leren voor diversiteit - leren in diversiteit. Burgerschapsvorming en gelijke leerkansen in een pluriforme samenleving: een referentiekader*, Steunpunt diversiteit en leren, Gent.

Berlet, I. & Bulthuis, F. & Jacobs, H. & Langberg, M. & Wanner, P. & Thijs, A. (2008). *Omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs*, Stichting leerplanontwikkeling, Enschede.

LEERPLANNEN

OVSG (2010). *Wereldoriëntatie. Maatschappij. Ruimte*, Politeia, Brussel.

BIJLAGEN

Interview Wouter Stes, Plan België

Reflectie inleefatelier Gambia, Studio Globo

Vragenlijst Zuid-Afrika, GBS Waasmunster

Draaiboek projectdag, GBS Waasmunster

Instructiefiches projectdag, GBS Waasmunster

Bijlagen projectdag, GBS Waasmunster

Reflectie leerkracht na project interculturele communicatie, Heatherbank

Reflectie leerkracht na de projectdag, GBS Waasmunster

Reflectie van enkele leerlingen na de projectdag

INTERVIEW WOUTER STES, PLAN BELGIË

VERSLAG VAN HET INTERVIEW MET WOUTER STES VAN PLAN BELGIË

Bij de aankomst stellen we ons kort aan elkaar voor en gaan we naar een aparte ruimte.

Wij gaan binnenkort voor 3 maanden naar Zuid-Afrika. Voor onze bachelorproef zouden wij graag werken rond het overbrengen van die cultuur naar onze Westerse scholen via een bepaalde methodiek. Wij zijn erg benieuwd naar jullie aanpak hieromtrent.

Ik heb jullie via het mailverkeer reeds laten weten dat Plan zelf niet samenwerkt binnen Zuid-Afrika, maar een partner van ons VVOB doen dit wel. In samenwerking met die organisatie wordt er momenteel gewerkt aan een soort 'gids' rond intercultureel werken. Misschien even om te verduidelijken; VVOB heeft banden met verschillende scholen. Het gaat dus over scholen van hier, in Vlaanderen die regelmatig samenwerken met scholen in andere landen waaronder Zuid-Afrika. Dat gebeurt via een uitwisseling met leerlingen. Momenteel worden er een aantal methodieken ontwikkelt om met die interculturele uitwisseling aan de slag te gaan.

Waarom moet er allemaal rekening worden gehouden bij het ontwikkelen van die methodieken?

Wat ik zelf heel belangrijk vind, is dat het geen éénrichtingsverkeer is. Het is heel belangrijk dat er bij die interculturele werking gekeken wordt naar zowel de verschillen als de gelijkenissen van beide culturen. Het is niet de bedoeling dat er oppervlakkig naar een cultuur wordt bekeken en daar helpen die methodieken ons natuurlijk bij.

Ik zal misschien van start gaan met ons grootste educatielink bij Plan België, nl. kinderrechtscholen. Dit houdt in dat wij vooral bij basisscholen –binnenkort ook secundair– twee tot drie jaar begeleiden in een traject om kinderrechtschool te worden. Kinderrechten is natuurlijk een heel breed gamma, dat gaat over heel veel verschillende zaken. Wij willen graag een traject op maat aanbieden. De ene school wil meer inzetten op participatie van de leerlingen, de andere scholen willen meer werken rond hoe ze met al die verschillende culturen op school aan de slag moeten. Wij hebben ook een vorming voor leerkrachten rond omgaan met diversiteit waar ook een aantal methodieken inzetten die voor jullie interessant zijn.

Ik heb van jullie vernomen dat jullie zelf met methodieken aan de slag moeten gaan, dus ik zal jullie gewoon een aantal voorbeelden geven. Een eerste leuke instap is bijvoorbeeld "de identiteitsbloem". Dit is een heel simpele methodiek. Je hebt een kern en een aantal bloemblaadjes daar rond. (*Hij tekent dit, terwijl hij zijn uitleg vervolgt*). In de kern komt de naam van de leerling te staan. Voor de bloemblaadjes is het de bedoeling dat de kinderen zelf gaan nadenken van 'wat zijn nu voor mij belangrijke kenmerken?'. Je kan er tips bijgeven. Bijvoorbeeld; ik ben leerkracht, ik ben de oudste broer, ik sport heel graag, etc. Dit is dus een heel individuele methodiek op het eerste zicht. Het is ook heel leuk als de kinderen in Zuid-Afrika en de kinderen hier dezelfde oefening maken. Dan kan je zien dat een aantal dingen heel verschillend zullen zijn, maar ook dat bepaalde punten gelijk zijn. Afhankelijk van hoe graag de kinderen tekenen kan je er nog een zonnetje bij tekenen. De zonnestrallen zijn dan de dingen die je doen groeien. Bijvoorbeeld; stimulatie door de ouders, voetballen als ontspanning etc. De kleine knopjes aan de steel kunnen staan voor dingen die zich nu aan het ontwikkelen nog zijn. Bliksemstralen kunnen staan voor dingen je tegenhouden in je groei. Dit kan een heel verrijkende methodiek zijn. Ik heb hem zelf al gedaan met kinderen van 6 tot 12 jaar. Je zal dat waarschijnlijk ook wel al gemerkt hebben dat er binnen een klasgroep vaak cliëkjes zijn. Met deze methodiek komen kinderen –zelfs al zitten ze al 6 jaar bij elkaar– toch nog nieuwe dingen van elkaar te weten. Afgevallen blaadjes tot slot kunnen ook nog staan voor dingen die vroeger voor jou belangrijk waren en nu niet meer. Je kan dit zelf invullen naargelang het niveau en de leeftijd van je klasgroep.

Een volgende is een variant op Pictionary. Wij hebben dat omgevormd tot "Cultionary". De kaartjes die de persoon krijgt, zijn dan cultureel geladen. Bijvoorbeeld; een Italiaan, een vluchteling, etc. Dat moeten ze dan tekenen of uitbeelding. Deze methodiek is goed om bepaalde stereotypen aan te halen. Als ik jou zou vragen om een Schot te tekenen, zou je waarschijnlijk een rokje tekenen. Dat is een standaard beeld dat wij hebben van bepaalde landen of mensen. In interculturele uitwisseling kan dit heel boeiend zijn. In België zullen ze hier vaak denken dat er in Zuid-Afrika enkel zwarten wonen, terwijl daar ook veel blanken wonen. Omgekeerd kunnen de kinderen daar ook een bepaald beeld hebben van België of misschien zelfs geen beeld hebben, omdat België te onbekend is.

Een eerder verbale methodiek is "Antonio en Ali". Hierbij moeten kinderen zelf een verhaal maken. Ze krijgen geen gegevens, enkel de namen. Dus je gaat in een grote kring zitten en hebt een bal bij. Je start met 'Dit is het verhaal van Antonio' en je smijt de bal door. Dat kind maakt er dan één zinnetje bij en zo gaan we verder tot we een heel verhaal hebben. gegarandeerd komen er ook hier stereotypen naar voor. Jullie kunnen dit dan doen met een typisch Zuid-Afrikaanse naam. Je kan ook een meisjesnaam gebruiken en dan gaan de verschillenden in genderrollen meer naar boven komen. Afhankelijk van waar je naartoe wil werken, kan je de namen in dit verhaal aanpassen. Wat ook leuk is om te doen bijvoorbeeld is een foto van een Vlaams kind meenemen naar Zuid-Afrika en omgekeerd. Je kan ze dan rond de foto een verhaal laten maken.

Ik zou jullie zeker ook het volgende willen aanraden, nl. "Allemaal anders, allemaal gelijk". Dat is een bundel van ongeveer 60 soortgelijke methodieken als diegene die ik al met jullie besproken heb. Daar ga je echt vanuit u eigen stijl ook toffe dingen in kunnen vinden. Dit is opgesteld door Vormen vzw, ook een organisatie die aan cultuureducatie doet.

Wat momenteel ook interessant is, is "Generatie K". Daar zijn ook educatieve pakketten rond ontwikkelt en filmpjes om in de klas te bekijken. Er zijn er sommige bij waar niet veel in gesproken wordt en dat kan ook altijd wel interessant zijn. Je moet dat zelf natuurlijk bekijken naargelang de bedoeling van je opdrachten. Een van hun methodieken gaat rond de "Kinderrechtenprijswinnaar". Dat gaat over een aantal kinderen wereldwijd, die zich op een bepaalde manier hebben ingezet voor hun eigen kinderrechten en die van anderen. Dat kan heel inspirerend zijn. Je kan daar ook een Zuid-Afrikaans voorbeeld misschien bij insteken. Het kan ook leuk zijn de kinderrechtshelden van de kinderen te bevragen. Bijvoorbeeld 'wie ken jij dat met kinderrechten bezig is?'. Dat kan dan gaan van iemand heel bekend, tot de buurman die zijn eten deelt met iemand anders.

Ijsbrekers zullen misschien ook interessant zijn voor als je de eerste keer in een klas ergens komt. Je hebt bijvoorbeeld een "Kinderrechtendomino". Dan start je met een kind, die twee eigenschappen van zich geeft. Als er eentje overeenkomt voor mij, dan ga ik links of rechts aansluiten en geef ik een nieuwe eigenschap. Ook een toffe is "Ik ook". Je gaat allemaal in de kring zitten en je hebt één stoel minder dan het aantal leerlingen. diegene die geen stoel heeft start en staat in het midden van de kring. Het kind geeft dan een eigenschap, bijvoorbeeld 'ik luister graag muziek'. Al diegene die graag muziek luisteren, staan recht en zoeken een andere stoel. Het kind zonder stoel is dan de volgende om een nieuwe eigenschap te geven.

Hebben jullie al deze methodieken zelf ook uitgetest in de lagere scholen?

Ja, in de lagere scholen, maar ik heb vorig jaar bijvoorbeeld ook een project gedaan in een asielcentrum op Linkeroever. Daar hebben we ook de cultionary, identiteitsbloem etc. gedaan. Dat ging over een heel diverse groep en die methodieken gingen zeer goed. Recent hebben wij ook in samenwerking met Unicef een aantal methodieken ontwikkeld voor op het Smartboard, nl. "Bord vol rechten". Specifiek voor kinderrechten kan je werken rond een onbewoond eiland waar de kinderen opzitten en ze mogen

drie kinderrechten kiezen om te houden, welke zouden dat zijn? Ze moeten er ook twee afgeven, welke zouden dat zijn? Specifiek op “Bord vol rechten” vind je ook van al die kinderrechten tekeningen.

Een basic methodiek, maar ook een hele leuke als evaluatie bijvoorbeeld is werken met “Imaginatie”. Dat zijn foto’s van heel veel verschillende natuurlandschappen en/of mensen. Je verspreidt die over heel de ruimte en dan kunnen ze er zelf eentje gaan uitzoeken dat weergeeft hoe ze zich voelen, hun verwachtingen of waar ze een bepaalde vraag bij hebben. Je kan ze dan kort bespreken allemaal.

Ook een leuke is de “Kinderrechtenkubb”. Daarbij heb je dan de afbeeldingen van de verschillende kinderrechten op een cup. Als er een bepaald kinderrecht wordt omgegooid, krijgt dat team dan een bepaalde handicap, afhankelijk van het kinderrecht dat werd omgegooid. Je hebt een aantal attributen nodig zoals een blinddoek en duidelijke afspraken maken rond de veiligheid.

Nog eentje waar ik denk dat goed in de smaak valt is “Onze stad”. Dat is een goede manier om kinderrechten –wat een heel abstract begrip is– concreet te maken. In eerste instantie gaan kinderen hun eigen droomhuis tekenen, per twee en in stilte. Daarna mogen ze die op een groot papier leggen. Dan krijgen ze de opdracht ‘wat hebben wij nu nodig om hier een aangename stad van te maken?’. Dan mogen ze zaken beginnen bijtekenen. Dan kan je a.d.h.v. de kinderrechtextekeningen gaan kijken waar we die terugvinden of waar we nog iets extra moeten bijtekenen om aan de rechten te voldoen.

Wat verstaan jullie nu juist onder ‘Cultuureducatie’?

Ik zal jullie dat proberen uitleggen a.d.h.v. een voorbeeld rond kinderrechten. We hebben daar een poster van waarop onze visie kort staat uitgelegd. Dat begint met de kinderrechterschijf, waarop we alle kinderrechten een beetje gebundeld hebben. We hebben dan identiteit, familie, privacy, basisbehoeften, bescherming tegen geweld, recht op ontspanning en cultuur, kwaliteitsvol onderwijs, participatie en discriminatie. Deze laatste twee worden in alle methodieken gebruikt, die komen dus continu terug in alles wat we met de leerlingen doen. Het algemeen principe waar wij bij de vormingen vanuit gaan is het “ik-jij-wij principe”. Je begint bij de eerste stap met een vrij individueel gegeven. De leerlingen gaan daar dan eigenlijk op zoek naar ‘wie ben ik nu?’. Het tweede stuk gaat over ‘jij hebt rechten’ dus de empathie. Zo gaan de leerlingen inzien dat ze uniek zijn op bepaalde vlakken, maar dat er ook wel veel gelijkenissen zijn, want wij zijn allemaal mensen. Zo willen we graag tot de derde fase komen van solidariteit (wij). Verder werken we ook volgens de stappen over-voor-door. Het deeltje ‘over’ gaat dan over het inhoudelijke, dus het leren over. We merken dat ook in Vlaanderen dat kinderen op kennisvlak heel goed scoren. Als we dan gaan kijken naar het inzicht, merken we wel dat daar meer moeilijkheden optreden. Vandaar dat wij de stappen voor-door ook nog doorlopen. De ‘voor’ gaat over waarom ze dat nu leren en op welke aspecten we willen inwerken. ‘door’ gaat over de manier waarop we het aanpakken. Enerzijds dus de methodieken, maar anderzijds ook je eigen houding. Alles valt en staat met hoe je zelf alles aanpakt. Je moet daarbij ook rekening houden met de achtergrond van bepaalde leerlingen, die eventueel emotioneel kunnen reageren op bepaalde zaken. Tot slot werken we ook volgens het principe hoofd-hart-handen, wat jullie waarschijnlijk wel bekend is. Wat nog belangrijk is om aandacht aan te schenken is dat je de kinderrechten als een geheel blijft bekijken. Vaak worden er opdrachten gegeven zoals ‘welk kinderrecht vind jij nu belangrijk’. Je mag kinderrechten niet in hokjes stoppen en ze recht per recht gaan isoleren en apart behandelen. Je moet ze echt wel als één geheel beschouwen en aanbrengen.

Hierna wordt het gesprek afgerond en bedanken we Wouter Stes voor zijn tijd en de moeite die hij voor ons heeft gedaan.

CONCLUSIE VAN HET INTERVIEW

Uit een gesprek met Plan België om informatie te vergaren rond cultuureducatie, intercultureel werken, methodieken,... blijkt dat deze organisatie zelf niet werkt rond Zuid-Afrika, maar de organisatie VVOB wel. De persoon waarmee dit gesprek plaatsvond, werkt voor Plan België maar komt nauw in contact met VVOB. Samen zijn ze momenteel aan het werken aan een 'gids' of een 'leidraad' waarin allerlei methodieken om intercultureel te werken instaan. Beiden hechten ze veel belang aan het feit dat deze cultuureducatie geen éénrichtingsverkeer mag zijn. Een belangrijk facet is dat er naar beide culturen gekeken wordt, om je zo op een zinvolle manier te verdiepen.

De grootste vraag gedurende dit gesprek, ging over de methodieken die Plan hanteert. Deze vraag werd uitgebreid beantwoord gedurende het gesprek. Er kwam een bad van methodieken aan bod. Enkele voorbeelden waren: 'de identiteitsbloem', 'cultionary', 'Antonio en Ali', 'stukje van de foto', 'ik ook', 'kinderrechtenkubb',... Hieronder zaten ook een paar methodieken die zeker ook als ijsbrekers van een les kunnen dienen. Doorheen al deze methodieken zit een rode draad, namelijk het 'Ik-jij-wij principe'. Eerst wordt er gestart met een individueel gegeven, dit wordt gevolgd door een stuk rond jij – empathie, en zo komen ze tot het laatste facet namelijk de wij – solidariteit. Doorheen deze rode draad zitten de stappen voor en door ook verweven. De voor gaat over het waarom van de cultuureducatie en de door gaat over de manier van aanpak.

**REFLECTIE INLEEFATELIER
GAMBIA, STUDIO GLOGO**

REFLECTIE SESSIE GAMBIA, STUDIO GLOBO

Op 22 december was er de kans om een sessie van Studio Globo rond Gambia met leerlingen van het eerste leerjaar bij te wonen. Deze sessie is in de vorm van een inleefatelier maar start al van in de klas. De leerlingen krijgen het verhaal van Awa en Hamad te horen. Deze 2 jongens blijven de rode draad doorheen heel het inleefatelier. De begeleiders namen de leerlingen mee: naar hun klaslokaal om daar enkele woordjes en liedjes te leren, naar de keuken om daar enkele typische gerechten klaar te maken, naar de tuin om enkele typische voorwerpen te leren kennen,... Als de leerlingen deze stappen allemaal doorlopen hadden, trokken ze richting een Gambiaanse markt waar ze allemaal een beetje geld meekrijgen. Ze bezaten ook hun eigen kraampje waar ze dingen konden verkopen aan hun medeleerlingen. Er was ook een kledingwinkel aanwezig, waar ze langs konden gaan om echte Gambiaanse kleren te kopen. Met deze kledij trokken ze dan naar het afsluitend muzisch moment met typisch Gambiaanse muziekinstrumenten.

Al vanaf het begin zijn is het didactische principe van interactie duidelijk. Van zodra de leerlingen verhalen, pakketten, brieven,... van de Gambiaanse jongens op school krijgen, was hun betrokkenheid aangewakkerd. Deze interactie bleef gedurende het hele atelier centraal staan dit samen met het ervaringsgericht leren en een interactieve leeromgeving. De leerlingen werden ondergedompeld in de cultuur door echt dingen te doen zoals naar de markt gaan, les te volgen, te koken,... Van zodra je het atelier binnenwandelt, komt de Gambiaanse cultuur tot leven dit doordat de gebouwen tot in de puntjes ingekleed zijn met typische voorwerpen, kledij, natuur, voedingswaren,... Toch is er volgens mijn bevindingen hier en daar nog wat ruimte voor aanpassingen zeker in functie van de leeftijdsgroep. Bij het aanleren van het Gambiaans lied bijvoorbeeld. Hierbij staat de tekst op het bord geschreven maar 6-7 jarigen kunnen dit meestal nog niet lezen. Na een aantal keer zingen, wordt er verwacht van de leerlingen dat ze dit vloeiend kunnen zingen. Maar dit is zeer lastig voor deze jonge leerlingen. Dit zou eventueel opgevangen kunnen worden door een prent te koppelen aan alle woorden. Een ander punt waar nog ruimte is voor aanpassing is bij het gebruiken van de muziekinstrumenten. Alle leerlingen zijn zeer enthousiast wanneer ze dit typische instrument in handen krijgen, maar dit wordt meteen ingebonden doordat ze er niet vrij op mogen spelen. Ze mogen het enkel gebruiken op de gepaste momenten in het verhaal. Het zou aangenaam zijn voor de leerlingen als er vooraf of achteraf iets zoals een experimenteerfase ingelast wordt. Als afrondend besluit kan er gesteld worden dat de toegepaste didactische principes zorgen voor een boeiend en succesvol inlevingsmoment maar dat er nog ruimte is voor aanpassingen omtrent de leeftijdsdidactiek.

**VRAGENLIJST ZUID-AFRIKA,
GBS WAASMUNSTER**

Waar ligt Zuid-Afrika op de kaart?

Waar denk jij meteen aan als je Zuid-Afrika hoort?

.....
.....

Welke kledij dragen kinderen uit Zuid-Afrika?

.....
.....

Welke spelletjes spelen kinderen in Zuid-Afrika op de speelplaats?

.....
.....

Wat doen kinderen uit Zuid-Afrika als hobby?

.....
.....

Hoe denk je dat een schooldag er in Zuid-Afrika uitziet?

.....
.....

Hoe verplaatsen kinderen uit Zuid-Afrika zich?

.....
.....

**DRAAIBOEK PROJECTDAG,
GBS WAASMUNSTER**

PLANNING

Wanneer?	Wat?
08u45 – 10u20	Spel
10u20 – 10u35	Speeltijd
10u35 – 11u35	Nabespreking spel
11u35-12u10	Maken van de affiche
12u10 – 13u40	Middagpauze
13u40 – 14u15	Afwerken + voorstellen Affiche
14u15 – 15u15	Quiz

INLEIDING

De leerkracht stelt zichzelf nog eens even kort voor aan de leerlingen. Ze bereidt de leerlingen voor op wat ze gaan doen maar zeker ook op wat ze te zien gaan krijgen. Ze vertelt nog niet te veel, het is aan de kinderen om eerst alles in kleine groepjes te ontdekken.

KERN

1. SPEL

SPELUITLEG

De klas wordt in 5 groepen verdeeld, in elke groep zitten er 5 leerlingen. Elke leerling krijgt een stukje van een foto die genomen is op Heatherbank. Ze moeten de medeleerlingen zoeken die hun foto compleet maken. Dan krijgt elke groep een pion en mag het team zichzelf ergens op het spelbord plaatsen. Op elk vakje staat er een nummertje, maar de nummers moeten niet in volgorde afgegaan worden. Er zijn 11 getallen die horen bij een letter uit het woord 'Heatherbank'. De 7 anderen zijn gewone opdrachten met school als thema waarbij geen letter te verdienen is. De groepen gaan naar de hoeken met het bijpassende nummer. Ze lezen de instructiefiche en voeren de opdrachten zo goed mogelijk uit. Bij de vakjes waarbij een letter hoort, kunnen ze de letter na de opdracht uit de enveloppe nemen. De vakjes zonder letter moeten ook goed uitgevoerd worden of ze mogen niet verder. Welke groep slaagt er als eerste in om het woord 'Heatherbank' te leggen?

A. OPDRACHTEN MET LETTER

Het uniform

De leerlingen krijgen de foto vanuit het project interculturele communicatie in verband met het uniform nog eens te zien. Dit wordt aangevuld door enkele foto's van Belgische scholen waar ze ook uniformen dragen. Hierna krijgen de leerlingen de taak om een debat te voeren rond de voor- en de nadelen van een uniform op school.

Eten

Hierbij krijgen de leerlingen geen opdracht maar een bonnetje. Tijdens de speeltijd mogen ze dit bonnetje inruilen voor een vetkoek, dit is een typisch Zuid-Afrikaans gerecht. Op de instructiefiche staat uitleg over de vetkoek.

Achtergrond

Allereerst dienen de leerlingen na te denken over de woonomstandigheden van zichzelf. Daarna dienen ze met elkaar te delen wat ze verwachten bij de woonomstandigheden van de leerlingen. Ten derde krijgen ze een filmpje over de townships in Zuid-Afrika te zien. Als laatste krijgen ze de opdracht om nog over enkele vragen in verband met het filmpje na te denken.

Transport

Op de tafel liggen er 2 grafieken. De ene grafiek bevat de gegevens over hoe de leerlingen van Heatherbank zich naar school verplaatsen en de andere gaat over het transport van de leerlingen van het eerste leerjaar uit GBS Waasmunster. De eerste taak van de leerlingen is om deze 2 te vergelijken. Op tafel ligt er ook nog een lege tabel, deze moet door elke groep steeds meer worden aangevuld. Tot slot bekijken ze de foto van de bus van Heatherbank nog eens, deze foto kregen ze ook al gedurende het project. Op de buitenkant van de oorspronkelijke bus staat enkel de naam en het logo. Kunnen de leerlingen een nieuw en goed ontwerp voorleggen aan de directie?

Hobby's en talenten

De leerlingen krijgen dezelfde opdracht dan de leerlingen in Heatherbank kregen. Ze moeten hun eigen identiteitsbloem maken. In het hart van de bloem schrijven de kinderen hun naam. In de blaadjes rond het hart, schrijven ze hun talenten op. Daarna gaan ze over naar de zon, waarin ze hun grootste talent opschrijven. Dan komt er ook een wolk! In deze wolk schrijven ze iets waar ze helemaal niet goed in zijn. Uit de wolk komen er een aantal druppels, hierin staan dingen waarin ze niet super zijn maar die ze wel graag willen leren. Tot slot moeten de leerlingen hun eigen bloem en die van de leerlingen van Heatherbank vergelijken.

Engels

Vanuit het project van interculturele communicatie weten de leerlingen dat de kinderen in Zuid-Afrika in het Engels onderwezen worden. Nu willen we de leerlingen hun Engels ook eens testen. Ze krijgen een memory waarop prenten met als thema school staan met daaronder Engelse woorden. Het groepslid dat op het einde de meeste paren heeft gevonden, wint.

Religie

De leerlingen lezen het bericht over de Bijbel uit het project van interculturele communicatie nog een keer. Daarna beluisteren ze het lied 'The BIBLE' een eerste maal zonder opdracht. Daarna nemen ze de woordkaarten uit de enveloppe. Ze beluisteren het lied nogmaals en leggen de woorden in de juiste volgorde. De derde keer is het ook aan hen, ze moeten meezingen. Ze oefenen dit een aantal keer in. Dit lied is een lied dat de leerlingen van Heatherbank elke muziekles zingen.

Boom van Heatherbank

Hierbij krijgen de leerlingen de opdracht om het logo van Heatherbank te proberen tekenen. Als ze denken dat het er goed uitziet dan mogen ze het vergelijken met het echte logo.

Al dat materiaal

Deze opdracht wordt uitgevoerd met een Ipad en de app 'Klikaklu'. Met deze app moeten ze verschillende afbeeldingen die in de ruimte ophangen gaan scannen. Bij elk gescande prent verschijnt er informatie met betrekking tot de foto. Alle foto's zijn materialen die met Heatherbank te maken hebben.

Namen

De leerlingen zitten in een kring, 1 iemand heeft een bal. Hij begint met 'Dit is het verhaal van Theo'. Hij gooit een bal door naar een medeleerling, die er vervolgens een zin aanbreit. Op de instructiefiche staan enkele richtvragen die de leerlingen kan helpen bij de structuur van het verhaal. Als ze dit gedaan hebben doen ze nog eens hetzelfde maar dan met de naam Siamvuyela. Daarna denken ze even na welke gelijkenissen en welke verschillen de verhalen hadden. Tot slot krijgen ze een foto van de 2 personen te zien.

Klaslokalen

De leerlingen lezen eerst het bericht vanuit het project interculturele communicatie in verband met het beeldlokaal nog een keer. Ze stellen zichzelf de vraag wat ze echt niet zouden kunnen missen in de klas. Daarna nemen ze 3 foto's van klassen vanop Heatherbank. Op deze prenten zit er een kleine Zuid-Afrikaanse vlinder verstopt. Het is de bedoeling dat de leerlingen deze vinden. Daarna moeten ze ook nog enkele gelijkenissen opsommen tussen de lokalen die ze te zien krijgen en de lokalen die ze zelf hebben.

B. OPDRACHTEN ZONDER LETTER

Hoofd, schouder, knie en teen:

De leerlingen krijgen een filmpje te zien waarin de leerlingen van Heatherbank 'hoofd, schouder, knie en teen' zingen in het Nederlands. Wij houden ervan dat we liedjes in een andere taal aangeleerd krijgen. In het filmpje zie je dat de kinderen dit ook erg enthousiast en zo goed mogelijk doen.

Geluk:

Er zijn ook 2 nummers waarbij een gelukskaart hoort. Hierbij moeten de leerlingen niets doen en mogen ze meteen verder naar een volgend vakje.

Vragen:

De leerlingen moeten in hun groep minstens 3 vragen formuleren waarmee ze nog zitten in verband met Heatherbank. Deze vragen zullen achteraf dan zo goed mogelijk beantwoord worden.

Filmpje:

De leerlingen bekijken een filmpje dat op de Facebookpagina van Heatherbank staat. Dit filmpje is ontworpen en gemaakt door de leerlingen van het vierde leerjaar van Heatherbank. Het is aan hen om goed te kijken en er minstens 5 gelijkenissen met hun schoolleven op GBS Waasmunster uit te halen.

Khosa:

De leerlingen krijgen drie woorden in het Khosa, de moedertaal van vele leerlingen van Heatherbank, waarvoor ze de vertaling moeten vinden. Ze mogen gebruik maken van vertaalsites.

Goedemorgen:

De leerlingen bekijken het filmpje goedemorgen en naar huis. Hierdoor krijgen de leerlingen een zicht over hoe ze de leerkrachten in Zuid-Afrika groeten. Dit moeten ze dan ook vergelijken met zichzelf.

AFRONDING

Nadat er een winnaar is en de meeste groepjes het spel tot een goed einde hebben gebracht, worden alle facetten uit het spel nog eens overlopen en wordt er overal dieper op ingegaan. De leerkracht laat overal nog een aantal foto's bij zien en geeft nog een extra woordje uitleg. De leerlingen hun gevoel bij al deze thema's wordt ook besproken. De leerlingen krijgen hier ook de kans om zelf vragen te stellen.

2. AFFICHE

De groepen worden opnieuw verdeeld. Deze keer krijgen ze allemaal een hand in een bepaalde kleur, dit zijn de handen vanuit het logo van Heatherbank. De leerlingen krijgen de taak om in hun groep een affiche voor Heatherbank te maken. Hierbij moeten natuurlijk de positieve punten van de school in de verf gezet worden. Als dit bij alle groepjes gelukt is, moeten ze deze affiches aan elkaar voorstellen. Waarom hebben ze die kleuren gebruikt, wat hebben ze erop geschreven,... Daarna wordt er met een dobbelsteen met vragen op rondgegooid. De leerling die de dobbelsteen krijgt, moet de bovenliggende vraag beantwoorden. Deze vragen kunnen zijn: 'Wat vind je van de affiche?', 'Welke tips zou je de groep nog geven?', 'Welk element springt eruit?',...

SLOT

QUIZ

Na de voorstelling van de affiches wordt er gestart met een kleine quiz over alle dingen die tijdens het project interculturele communicatie en de voormiddag van de projectdag aan bod zijn gekomen. De groepen worden verdeeld door middel van een weekrooster van Heatherbank. De leerlingen waarbij hetzelfde vak is aangeduid, vormen een team. Als eerste verzinnen de groepen een toffe teamnaam die aansluit bij het thema 'school'.

- Ronde 1 - De vragenronde: Er zijn 6 vragen waarbij de leerlingen punten kunnen verdienen. De antwoorden op deze vragen zijn tijdens het project interculturele communicatie en op de projectdag aan bod gekomen
- Ronde 2 - Fotoronde: Er wordt een deeltje van de foto die tijdens het spel aan bod is getoond. Weten de leerlingen wat er op de hele foto afgebeeld staat?
- Ronde 3 - Verzin je eigen vraag: Elke groep verzint een vraag. Hierop moeten ze natuurlijk zelf het antwoord weten. Ze mogen dan elk om de beurt hun vraag aan de andere teams stellen.
- Ronde 4 - Engelse ronde: Er verschijnen enkele Engelse woorden op het bord. Weten de leerlingen vanuit de memory van het spel in de voormiddag de vertalingen nog?
- Ronde 5 - Krantenkoppen: De leerlingen krijgen een foto te zien. Elke groep moet er een krantenkop bij verzinnen. Daarna geeft elk team een stem aan de groep met volgens hen de beste krantenkop. Elke stem levert een punt op. De teams mogen niet op zichzelf stemmen.

MATERIAALLIJST

1. SPEL

MATERIAALLIJST

Groepsverdeling: puzzels

Het uniform

- Instructiefiche 'Het uniform'
- Letter 'H'

Achtergrond

- Instructiefiche 'Achtergrond'
- Letter 'A'
- Filmpje:
<https://www.youtube.com/watch?v=71U3-HkDoM8>
- Computer

Transport

- Instructiefiche 'Transport'
- Letter 'T'
- Grafieken en tabel
- Lege bus
- Kleurpotloden

Boom van Heatherbank

- Instructiefiche 'Boom van Heatherbank'
- Letter 'B'
- Foto van het logo van Heatherbank

Al dat materiaal

- Instructiefiche 'Al dat materiaal'
- Letter 'A'
- Foto's om te scannen
- Ipad met de app 'Klikaklu'

Liedje

- Instructiefiche 'liedje'
- Filmpje 'hoofd, schouder, knie en teen'
- Computer

Geluk

- Instructiefiche 'Geluk'
- Gelukskaartjes

Vragen

- Instructiefiche 'Vragen'
- Pennen
- Papier

Eten

- Instructiefiche 'Eten'
- Letter 'E'
- Bonnetjes vetkoek
- Vetkoek voor elke leerling

Hobby's en talenten

- Instructiefiche 'Hobby's en talenten'
- Letter 'H'
- Lege identiteitsbloemen
- Identiteitsbloemen van Heatherbank
- Pennen

Engels

- Instructiefiche 'Engels'
- Letter 'E'
- Memory
- Religie Instructiefiche 'Religie'
- Letter 'R'
- Liedje:
<https://www.youtube.com/watch?v=l8w5AeZtOqs>
- Woordkaarten 'The Bible'
- Computer

Namen

- Instructiefiche 'Namen'
- Letter 'N'
- Foto van Eddie en Siamvuyela
- Balletje

Klaslokalen

- Instructiefiche 'Klaslokalen'
- Letter 'K'
- Foto's van de klaslokalen met daarop een vlinder

Khosa

- Instructiefiche 'Khosa'
- Computer

Goedemorgen

- Instructiefiche 'Goedemorgen'
- Computer
- Filmpje 'Goedemorgen'

2. AFFICHE

- Kleurpotloden
- Stiften
- A3-bladeren
- Groepsverdeling: handen

3. QUIZ

- Powerpoint met rondes
- Papier
- Pennen
- Scorebord
- Computer met beamer en projectiescherm

**INSTRUCTIEFICHES PROJECTDAG,
GBS WAASMUNSTER**

HET UNIFORM

1. Bekijk de onderstaande foto nog een keer.

Denken jullie dat er ook scholen in België waarbij de leerlingen in een uniform naar school komen?

Hallo iedereen! Hoe zijn jullie vandaag?

Hier is het heel warm vandaag. We hebben ijs nodig maar we moeten nog tot 4 uur op school blijven.

Zoals je ziet op de foto dragen we allemaal dezelfde kleren. Het is ons uniform. We vinden het leuk om deze te dragen. Want dan zijn we allemaal gelijk. En we vinden dat we er goed in zien! De kleuren zijn: blauw, wit, grijs en zwart. We hebben verschillende kledingstukken die deel uitmaken van ons uniform. We hebben: een short, een rok, een t-shirt, een trui, een regenjas, schoenen, kousen, een pet, sportkledij...

We hopen dat jullie genieten van jullie dag, Wij gaan dat ook doen.

Dankjewel om onze foto te bekijken en aandacht aan ons te geven. We kijken uit naar jullie foto's, we zijn benieuwd! Tot snel, groetjes!

2. Ja hoor, ook in België zijn er een aantal scholen waarbij een uniform verplicht is!

Er zijn scholen waarbij geen heel uniform verplicht is, maar waar ze dezelfde kleuren dragen als uniform.

3. Wat is jullie mening over de uniformen?

Voer een debat over jullie meningen in verband met het dragen van een uniform op school. Volgende stellingen kunnen jullie op weg zetten maar je mag deze zeker aanvullen!

- Ik vind dat een uniform rust uitstraalt in de klas, veel beter dan als er één rood is, daar één groen,...
- Mensen zonder merkkledij worden anders soms uitgesloten.
- Iedereen is toch zijn eigen, de mensen krijgen zo toch een andere persoonlijkheid door die kleren.
- Als iemand zijn/haar trui laat liggen dan weten we niet meer van wie die is, dat zorgt voor problemen.
- Doordat iedereen zich hetzelfde kleedt, zorgt dat voor verbondenheid tussen alle leerlingen.

4. Tot welke conclusie komen jullie? Uniformen invoeren of niet?

ACHTERGROND

1. Beschrijf aan elkaar hoe jullie huis eruitziet.
Je kan het hebben over de kleur, de vorm, de locatie, de grootte,...
2. Hoe denk jij dat de huizen van de leerlingen van Heatherbank in Zuid-Afrika uitzien?
Zorg ervoor dat iedereen aan het woord komt.
3. Roep meester Stefaan of juf Jolien erbij. Zij zullen het filmpje 'Achtergrond leerlingen' openen.
4. Denk even na over onderstaande vragen.
  - Hoe denk je dat de kinderen die daar wonen zich voelen?
  - Hoe zou jij je voelen mocht je daar wonen?
  - Waarvan ben je geschrokken?
  - Zag je ook gelijkenissen met je eigen huis of leven?

ETEN

Voor deze opdracht hebben jullie geluk! Jullie moeten niets doen. Zorg gewoon dat jullie dit bonnetje goed bijhouden. Tijdens de middagpauze mogen jullie dit inwisselen bij juf Jolien voor een typische Zuid-Afrikaanse vetkoek. Vele mensen in Zuid-Afrika eten dit omdat het makkelijker en goedkoper te maken is dan brood.

HOBBY'S EN TALENTEN

1. Wat zijn jullie hobby's en talenten?
Benoem elk minstens 1 hobby en 1 talent van jezelf.
2. Wat denken jullie dat de leerlingen van Heatherbank als hobby's en talenten hebben?
3. Neem elk een bloem vanop de tafel.
  - Schrijf in het hart van de bloem je naam.
  - In de bloemblaadjes schrijf je jouw talenten op.
  - In de zon schrijf je iets waar je erg fier op bent dat je dat kan.
  - In de wolk schrijf je de dingen waar je minder goed in bent.
  - Tot slot schrijf je in de regendruppels dingen waar je minder goed in bent maar wat je wilt leren.
4. Vergelijk jouw bloem met die van je medeleerlingen en daarna met die van Heatherbank.
  - Welke gelijkenissen stel je vast?
  - Welke verschillen merk je op? Hoe komt dit?
  - Waar schrok je van?
  - Wat valt je op?

Enkele vertalingen die je kunnen helpen bij de bloemen van Heatherbank.

Engels	Nederlands	Engels	Nederlands
dancing	dansen	soccer	voetbal
singing	zingen	maths	rekenen
bicycle	fietsen	cleaning	poetsen
dishes	afwas	swimming	zwemmen
reading	lezen	listening	luisteren
writing	schrijven	acting	acteren
cooking	koken	listenig	luisteren
carwash	auto's wassen	drawing	tekenen

TRANSPORT

1. Bekijk de grafiek van het eerste leerjaar van GBS Waasmunster.
  - Wat valt je meteen op?
  - Hoeveel kinderen komen er met de fiets?
  - Hoeveel kinderen komen er met de auto?
2. Bekijk de grafiek van het tweede leerjaar van Heatherbank.
  - Wat valt je meteen op?
  - Hoeveel kinderen komen er met de auto of hun eigen vervoer?
  - Hoeveel kinderen komen er met de schoolbus?
3. Zet bij het antwoord dat bij jou past een streepje bij de tabel onder de grafieken .
Zo hebben we tegen het einde van dit spel ook een tabel over het transport van deze klas.
4. Lees het bericht bij onderstaande foto nog eens.

Hallo iedereen! We hebben onze school nog niet voorgesteld, schande! We horen erg veel van jullie door juf Jolien en alles wat we horen is tof. Vandaag namen wij, de tweede graad even de tijd om na te denken over wat ons anders en verschillend kan maken van jullie.

- De meeste leerkrachten zijn vrouwen, ook onze directie is een vrouw
- We hebben transport dat ons naar school brengt, namelijk een bus
- Onze school bestaat uit een kleuterschool en een lagere school, de lagere school gaat tot het vierde leerjaar
- In elk leerjaar is er maar 1 klas van ongeveer 21 leerlingen
- We hebben nog geen sportterreinen, enkel voor voetbal
- Onze school stopt om 4 uur, behalve op vrijdag dan stoppen we om 1 uur
- We hebben 1 poetsvrouw voor de hele school
- We hebben een computerklas, beeldklas en een muziekklas
- Voor enkele vakken hebben we verschillende vakken

5. Neem met de hele groep een tekening van een schoolbus.
De bus van Heatherbank is voorlopig nog heel wit. Kunnen jullie een mooi nieuw ontwerp voorleggen aan de directie?

ENGELS

1. Zoals jullie waarschijnlijk nog wel weten krijgen de leerlingen op Heatherbank les in het Engels.
Nu zouden wij graag jullie kennis eens testen?
2. Neem het memoryspel erbij en leg de kaartjes met de witte zijde naar boven.
De jongste speler mag beginnen. Hij/zij mag 2 kaartjes omdraaien. Als deze 2 kaartjes dezelfde zijn, dan mag de speler deze bijhouden en komt deze nog een keer aan de beurt. Zijn de kaartjes niet hetzelfde dan moet de speler de kaartjes terugleggen en dan is het aan de volgende speler. Wie heeft op het einde van het spel de meeste kaartjes?
3. Bekijk alle Engelse woorden nog een keer
Tip: Misschien heb je ze wel nog nodig vandaag!

BOOM VAN HEATHERBANK

1. Laat de enveloppe die bij deze fiche zit voorlopig nog dicht!
2. Probeer het logo van Heatherbank zo goed mogelijk te tekenen.
Deze opdracht klinkt heel makkelijk maar is moeilijker dan het lijkt! De titel van deze opdracht kan zeker een hint zijn!
3. Ben je tevreden over jullie tekening?
Dan mag je de enveloppe openen en jullie tekening vergelijken met het echte logo.

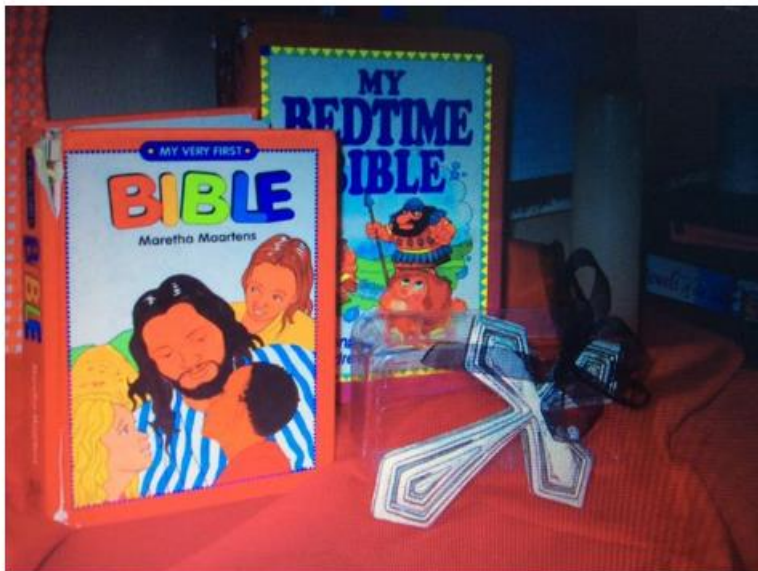

RELIGIE

1. Welke vakken in verband met jullie geloof kunnen jullie volgen op school?
2. Zoals jullie hieronder nogmaals kunnen lezen, zijn ze er gelovig op Heatherbank!

Beste kinderen in België. Op deze foto zie je onze bijbelboek. Miss K. en miss Jolien lezen elke dag voor uit de Bijbel. Na het voorlezen laten ze ons ook de foto zien. Daarna sluiten we onze ogen en kruisen we onze handen. Dan bidden we. Als we een verhaal uit de bijbel horen, leert onze juf ons er vanalles over. De dingen die we kunnen en juist niet kunnen doen. In de bijbel staan een aantal regels zoals stil zijn, niet spelen met de naam van God, geen onnozel gedrag, respecteren van onze familie,... Elke week hebben we ook een les muziek. Hierin zingen we erg veel liedjes over Jezus, God en de bijbel. Velen van ons gaan ook elke zondag naar de kerk, dit vinden we zeer belangrijk. Doen jullie deze dingen ook op school en gaan jullie ook veel naar de keer? Zonnige groetjes van heatherbank.

5. Roep meester Stefaan of juf Jolien erbij. Zij zullen het liedje 'The BIBLE' openen.
3. Neem de woordkaarten uit de enveloppe en verdeel deze over de leerlingen.
4. Luister nog een keer naar het lied en leg de woordkaarten in de juiste volgorde.
5. Kunnen jullie het liedje nu meezingen? Doe dit tweemaal!

KLASLOKALEN

1. Geef elk enkele gelijkenissen die je denkt te zien tussen jouw klas en de klas van Heatherbank.
Doe dit ook voor de speelplaats.
2. Lees onderstaand bericht over het beeldlokaal nogmaals.
Zouden jullie ook graag een beeldlokaal hebben? Waarom wel of waarom niet?

Hallo iedereen!

Wij hebben een beeldklas op onze school. We zijn er heel trots op! Hebben jullie er ook 1? Hier kan je enkele interessante weetjes lezen:

1. We dragen een schort tijdens beeld. Een regel: geen schort is geen beeld
2. We hebben een leerkracht voor beeld, het is niet onze klasleerkracht
3. We poetsen ons lokaal en het gebruikte materiaal zelf
4. We hebben veel kleuren en materiaal zoals kleurpotloden, verf, glitters,...
5. We maken onze eigen kerstdoos voor ons kerstcadeau
6. We hebben een halfuur per week beeld
7. We maken kaarten voor speciale gelegenheden zoals Kerst, Valentijn, Vaderdag, Moederdag, verjaardagen,...

3. Neem de foto's van de speelplaats, het klaslokaal en de muziekklass erbij. Zoek op alle foto's de vlinder in de kleuren van de Zuid-Afrikaanse vlag.
Maar duid hem niet aan, de anderen moeten deze foto's ook nog gebruiken!
4. Waren de gelijkenissen die jullie bedacht hadden waar? Welke gelijkenissen heb je nog opgemerkt waar je vooraf niet bij stil had gestaan?

AL DAT MATERIAAL

1. Welk materiaal zou jij in de klas zeker niet kunnen missen?
2. Welk materiaal denk je dat ze op Heatherbank allemaal hebben?
3. Speel het volgende spel en kom er meer over te weten!
Als je vastzit of er lukt iets niet, roep juf Jolien er dan bij.
  - Neem de Ipad en open de app Klikaklu.
  - Druk onderaan het scherm op 'Hunts I've Created' en dan op 'Al dat materiaal'.
  - Dan kan je rechtsonderaan kiezen voor 'Play', doe dat ook.
  - Er verschijnen 2 opties, kies voor de optie Play as me en dan kan je drukken op open.
  - Druk dan rechtsonderaan nogmaals op Play en daarna op continue.
  - Dan verschijnt er nogmaals open. Ook hierop mag je drukken.
  - Bevestig daarna de locatie door op 'I'm there' te klikken en daarna weer op continue.
  - Ga dan opzoek naar de foto die je afgebeeld ziet.
  - Als je de foto hebt gevonden, dan druk je op 'match image' en probeer je dezelfde foto te maken.
  - Als dat is gelukt komt erop matched!
  - Dan verschijnt er een stukje tekst. Lees dit goed, je zal dit nog nodig hebben!
  - Heb je het goed gelezen? Ga dan naar continue en weer op open. Zo krijg je de volgende foto. Herhaal dit totdat je ze allemaal hebt gedaan.

NAMEN

1. Ga in een kring zitten. De oudste speler neemt de bal bij zich.
2. Nu gaan jullie met z'n allen een verhaal maken. De speler met de bal begint het verhaal met: 'Dit is het verhaal van Eddie op school.' De eerste speler breidt er 1 zin aan. Dan gooit hij de bal naar de volgende speler, die er vervolgens nog een zin aan toevoegt.
Dit gaat zo verder tot alle deelnemers 2 keer aan het woord gekomen zijn. Jullie kunnen het hebben over de lessen die ze volgen, het materiaal waarmee ze werken, wat ze doen tijdens de speeltijd,...
3. Doe dit nog een keer maar met het begin 'Dit is het verhaal van Siamvuyela op school.'
4. Welke gelijkenissen en/of verschillen hadden jullie tussen de beide verhalen? Hoe kwam dit?
5. Open de enveloppe met de foto's van de 2 leerlingen.
Zoals jullie zien, zijn het allebei leerlingen van Heatherbank met een bruine huidskleur. Het horen van een vreemde naam kan al genoeg zijn om een heel andere achtergrond bij mensen te verzinnen. Wees jullie daarvan bewust!

LIEDJE IN HET NEDERLANDS

Tijdens mijn lesgeven in Zuid-Afrika heb ik een beetje Khosa geleerd van de leerlingen. Dat is hun moedertaal. Ook ik heb hen een beetje van mijn moedertaal, Nederlands geleerd. Luisteren jullie mee?

1. Vraag aan meester Stefaan of juf Jolien om het filmpje 'hoofd' op te zetten. Luister 1 maal en dans en zing daarna ook éénmaal mee!
-

KHOSA

De leerlingen van Heatherbank hebben Khosa als moedertaal. Kunnen jullie de betekenis van deze woorden achterhalen? Akukho, molo, ewe

1. Vraag aan meester Stefaan of juf Jolien om het internet voor jullie open te zetten.
-

JOEPIE!

Je hebt geluk en mag jezelf meteen weer een vakje verzetten op het spelbord zonder iets in de plaats te moeten doen!

JOEPIE!

Je hebt geluk en mag jezelf meteen weer een vakje verzetten op het spelbord zonder iets in de plaats te moeten doen!

VRAAG HET AAN HEATHERBANK

Door de uitwisseling van de foto's op Facebook en de opdrachten die je eventueel al gedaan hebt, zijn jullie al heel wat over Heatherbank te weten gekomen toch ben ik er zeker van dat jullie nog met vragen zitten. Daarom krijg je nu de kans om als groep 3 vragen te formuleren die juf Jolien later deze dag zeker zal beantwoorden!

OP SCHOOL

Roep meester Stefaan of juf Jolien erbij. Die zal een filmpje opzetten waarin je kort een schooldag in het vierde leerjaar van Heatherbank te zien krijgt. Kijk goed want daarna is het aan jullie om minstens 5 gelijkenissen tussen Heatherbank en GBS Waasmunster op te noemen!

GOEIEMORGEN

De leerlingen in Zuid-Afrika zijn groeten ook elke morgen de leerkrachten en ze bedanken hen ook aan het einde van de dag. Vraag aan meester Stefaan of aan juf Jolien om het filmpje 'Goedemorgen' en 'naar huis' te laten zien. Hoe doen jullie dit op school? Wat vind je van deze manier

**BIJLAGEN PROJECTDAG, GBS
WAASMUNSTER**

GROEPSVERDELING 1

GROEPSVERDELING 2

	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
07:45 – 08u00	Administratie				
08:00 – 08:30	Neuronet				Toetsen + Assembly
08:30 – 10:00	Wiskunde				
10:00 – 10:30	Speeltijd				
10:30 – 12:30	Engels				Wero
12:30 – 13:00	Speeltijd				
13:00 – 13:30	Computers	Computers	Khosa	Muziek	Vrij
13:30 – 14:00	Khosa			Huiswerk	
14:00 – 14:30	Huiswerk	Sport	Wero	Beeld	
14:30 – 15:00		Respect			
15:00 – 15:30		Huiswerk	Respect		

	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
07:45 – 08u00	Administratie				
08:00 – 08:30	Neuronet				Toetsen + Assembly
08:30 – 10:00	Wiskunde				
10:00 – 10:30	Speeltijd				
10:30 – 12:30	Engels				Wero
12:30 – 13:00	Speeltijd				
13:00 – 13:30	Computers	Computers	Khosa	Muziek	Vrij
13:30 – 14:00	Khosa			Huiswerk	
14:00 – 14:30	Huiswerk	Sport	Wero	Beeld	
14:30 – 15:00		Respect			
15:00 – 15:30		Huiswerk	Respect		

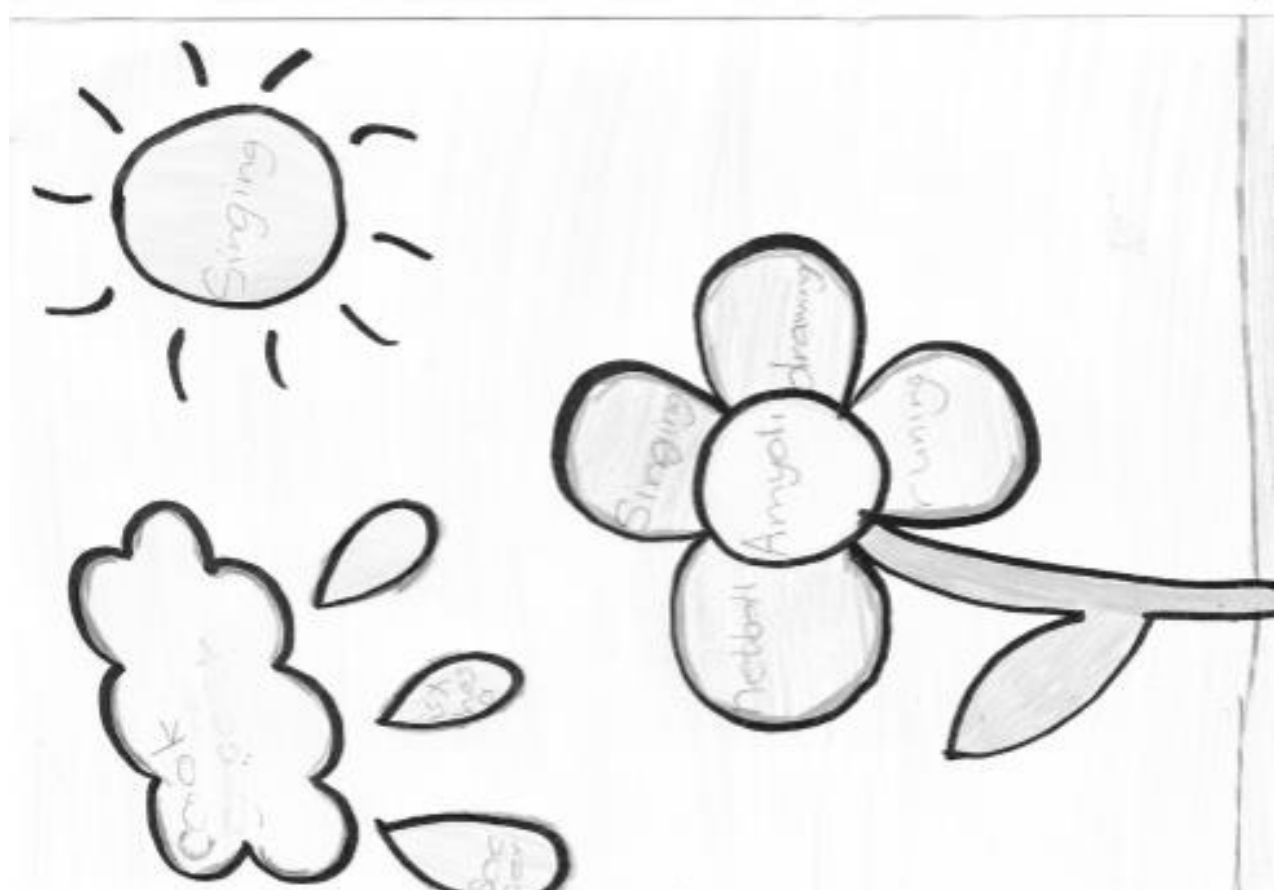
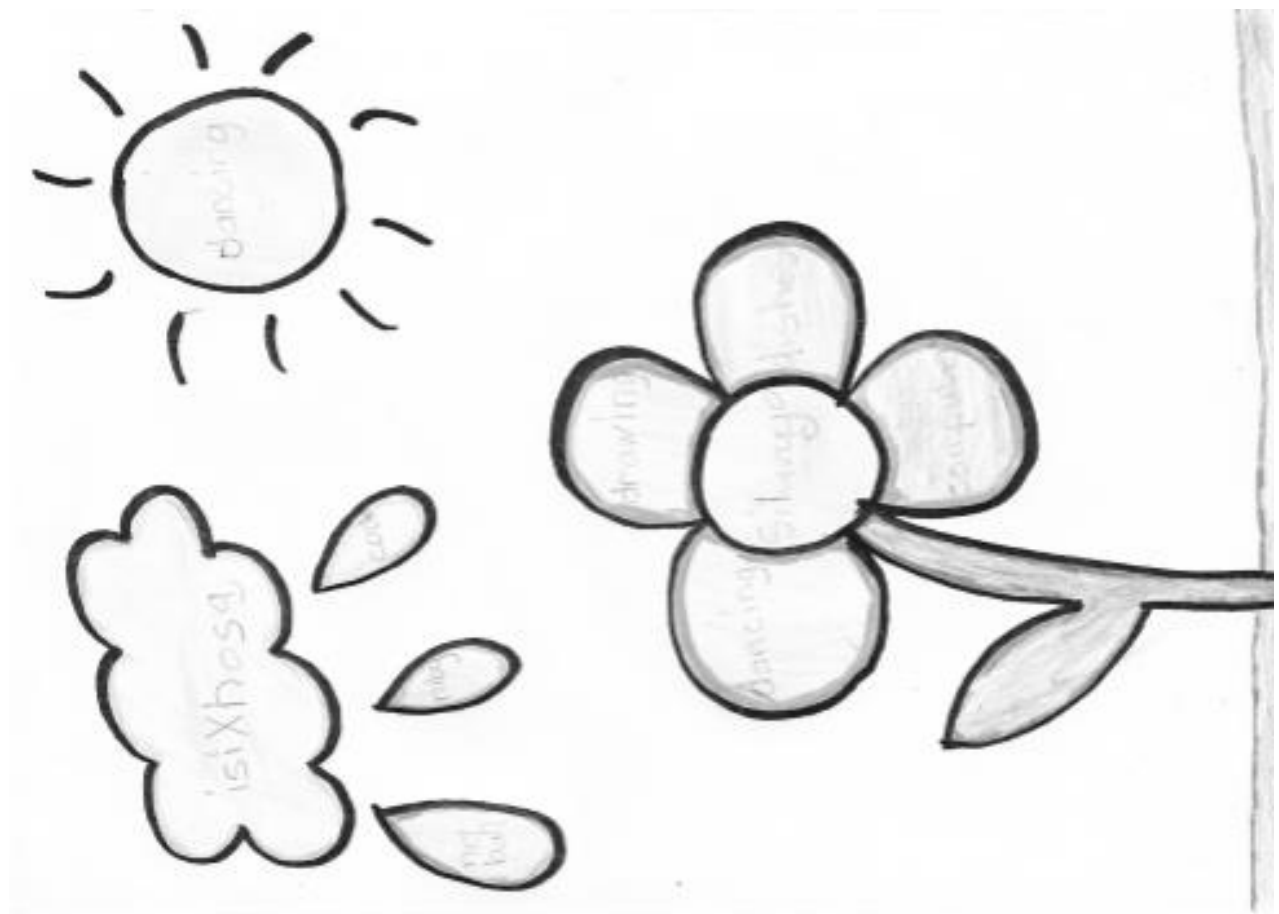
	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
07:45 – 08u00	Administratie				
08:00 – 08:30	Neuronet				Toetsen + Assembly
08:30 – 10:00	Wiskunde				
10:00 – 10:30	Speeltijd				
10:30 – 12:30	Engels				Wero
12:30 – 13:00	Speeltijd				
13:00 – 13:30	Computers	Computers	Khosa	Muziek	Vrij
13:30 – 14:00	Khosa			Huiswerk	
14:00 – 14:30	Huiswerk	Sport	Wero	Beeld	
14:30 – 15:00		Respect			
15:00 – 15:30		Huiswerk	Respect		

GROEPSVERDELING 3

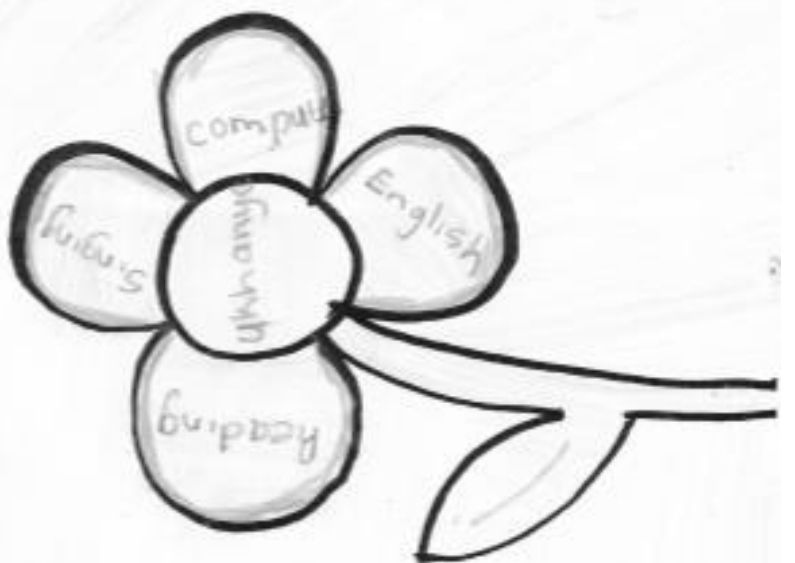
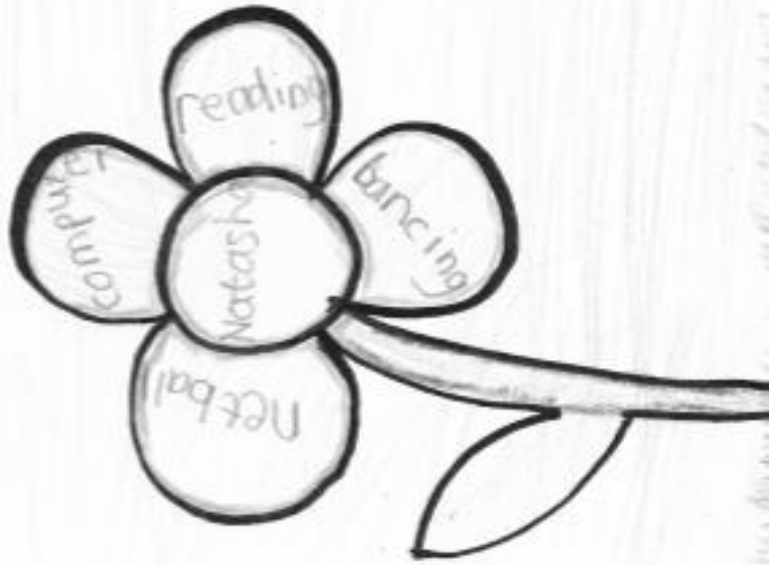

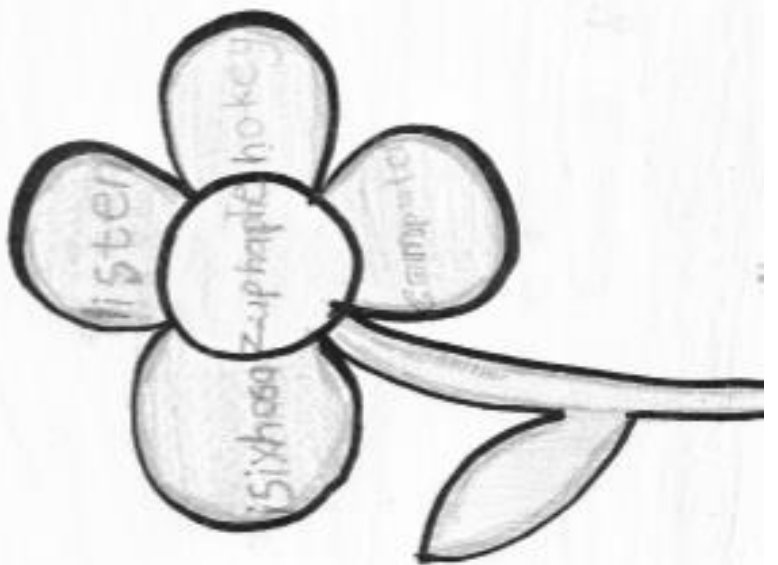
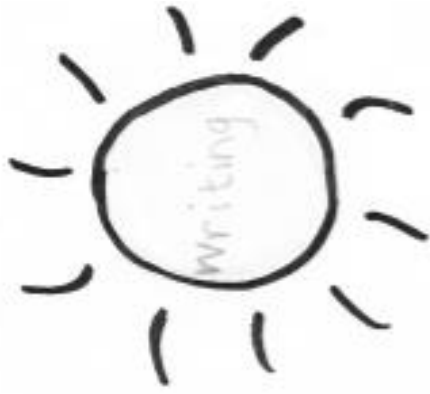

BIJLAGE HOBBY'S EN TALENTEN

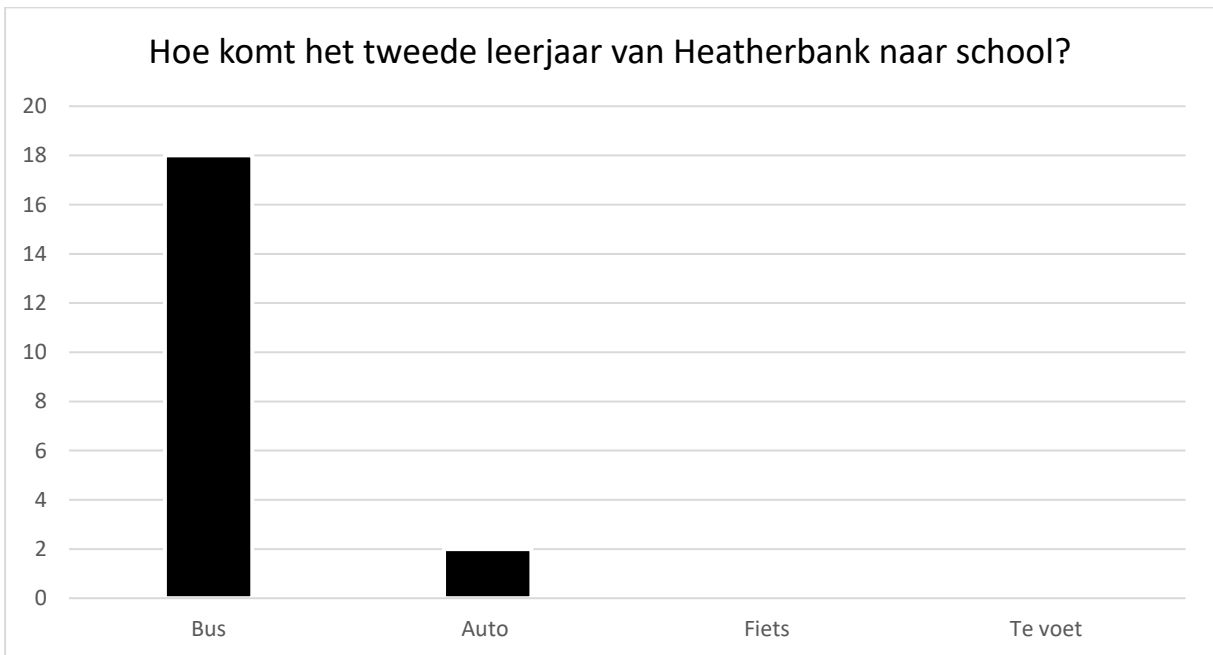
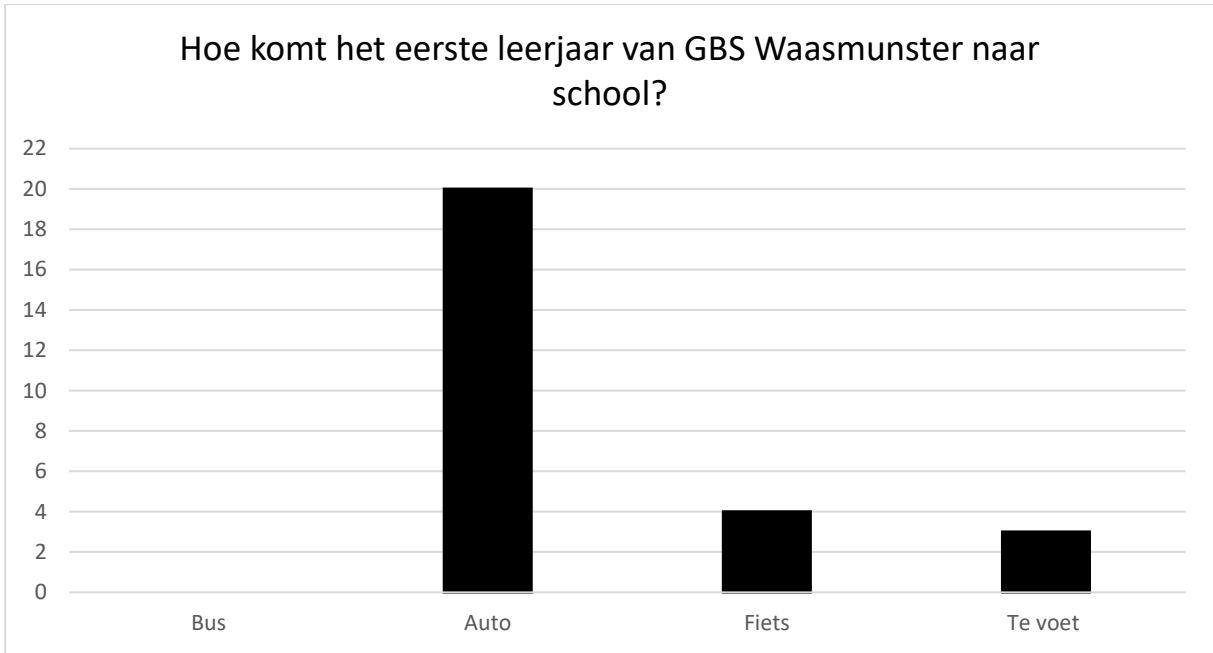

BIJLAGE TRANSPORT

Hoe komt het vierde leerjaar van GBS Waasmunter naar school?

- Met de bus: .....
- Met de auto: .....
- Met de fiets: .....
- Te voet: .....

BIJLAGE ENGELS

photo

workbook

diary

paint

library

bread

bible

bag

BIJLAGE BOOM VAN HEATHERBANK

The
that is
for me.
alone
word of
The

B-I-B-L-E
the book
I stand
in the
God
B-I-B-L-E

BIJLAGE KLASLOKALEN

De klas van het tweede leerjaar

De muziekklas

De speelplaats

BIJLAGE AL DAT MATERIAAL

Wij schrijven tot het vierde leerjaar met een schrijfpotlood. Dit doen we omdat we dan eventueel gemaakte fouten kunnen uitgommen.

Op Heatherbank hebben wij 2 soorten werkboeken. Werkboeken zoals jullie waarbij alles voorgedrukt is, en werkboeken die de leerkracht zelf maakt en schrijft.

Enkele leerlingen van onze school brengen hun eigen boterhammen mee naar school. Maar zo goed als elke middag worden er ook boterhammen door de school voorzien waarvan we kunnen eten. Op deze boterhammen ligt er dan vaak kaas, pindakaas of confituur.

Omdat we geen banken hebben waarin we onze boeken kunnen opbergen, hebben we van de leerkrachten stoeltassen gekregen. Zo kunnen we alles proper wegstoppen en hebben we het toch altijd in de buurt.

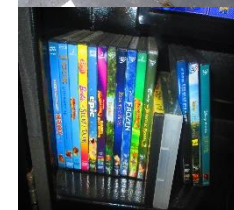
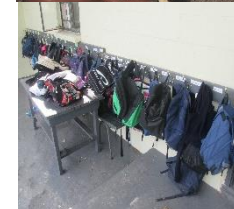
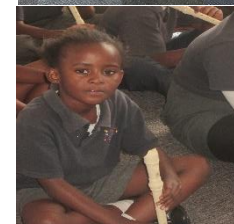
Vanaf het tweede leerjaar krijgen we bij muziek ook les over hoe we blokfluit moeten leren spelen. In het begin was dit erg moeilijk maar ondertussen hebben we het al een beetje onder de knie.

Net zoals jullie hebben wij ook onze eigen boekentas. Deze moeten we zelf kopen en is dus geen deel van ons uniform.

Ja hoor, ook wij kennen Disney! In de klas hebben wij een hele voorraad films staan. Naar deze films kijken wij als het eens hard regent of als het veel te warm is om buiten te spelen.

Zodat onze juf niet alles alleen zou moeten doen in de klas, nemen wij allemaal een taakje op ons. Dit noemen wij de helpertjes in de klas.

Zoals je hier op het bord kan zien, vieren wij ook Pasen. Misschien is er nog iets wat jullie opvalt. Voorlopig schrijven wij nog in blokletters. Aan elkaar schrijven, leren wij pas vanaf het derde leerjaar.

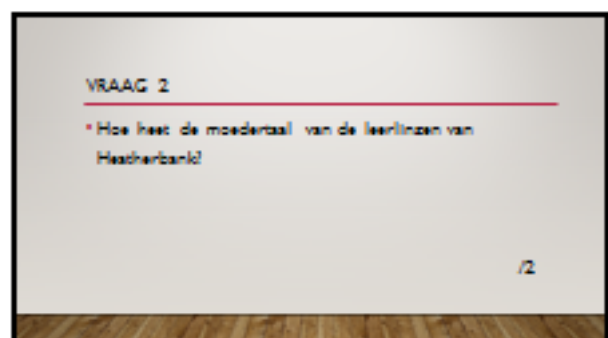
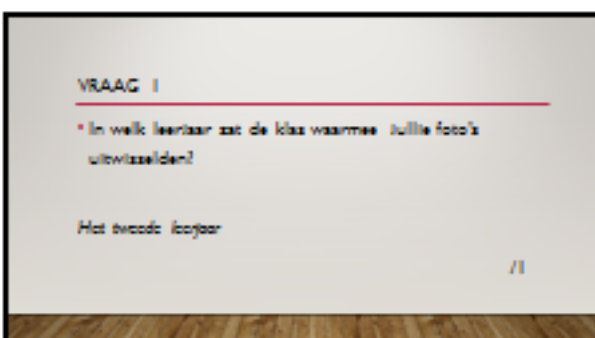
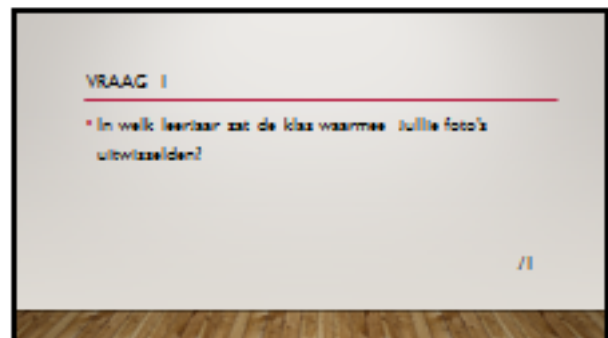
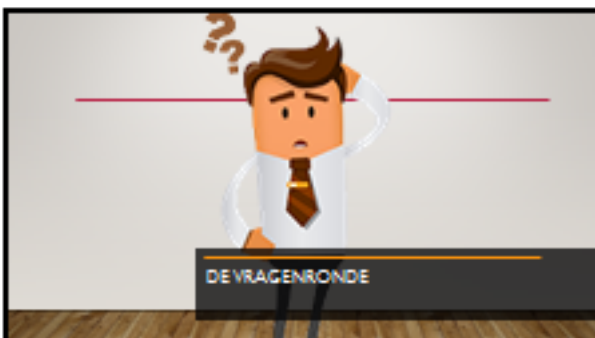
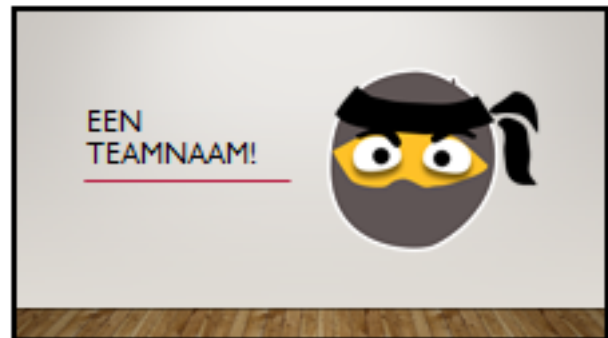
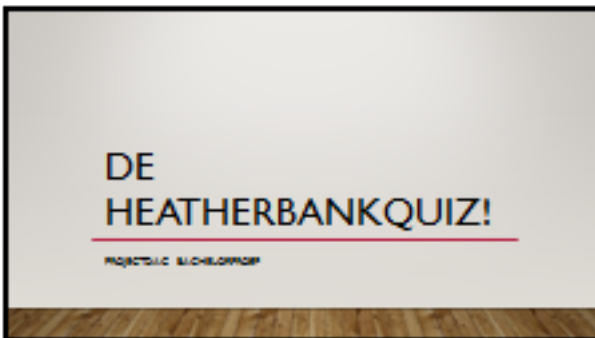

BIJLAGE NAMEN

BIJLAGE QUIZ

VRAAG 2

- Hoe heet de moedertaal van de leerlinzen van Heatherbank?

Khoaz

/2

VRAAG 3

- Waarom eten veel leerlinzen van Heatherbank Weloek in plaats van brood?

/2

VRAAG 3

- Waarom eten veel leerlinzen van Heatherbank Weloek in plaats van brood?

Het is goedkoper en makkelijker om te maken

/2

VRAAG 4

- Welk zelloof hebben de leerlinzen van Heatherbank?

/1

VRAAG 4

- Welk zelloof hebben de leerlinzen van Heatherbank?

Christijk

/1

VRAAG 5

- De leerlinzen van Heatherbank hebben zeen banken waarin ze hun boeken kunnen stooen. Hoe lossen ze dat op?

/1

VRAAG 5

De leerlinzen van Heatherbank hebben geen banken waarin ze hun boeken kunnen stoppen. Hoe lossen ze dat op?

Ze hebben steekzakken.

/1

VRAAG 6

Geef 3 kleuren uit het uniform van de leerlinzen van Heatherbank!

/3

VRAAG 6

Geef 3 kleuren uit het uniform van de leerlinzen van Heatherbank!

Blauw, paars, zwart, grijs of wit

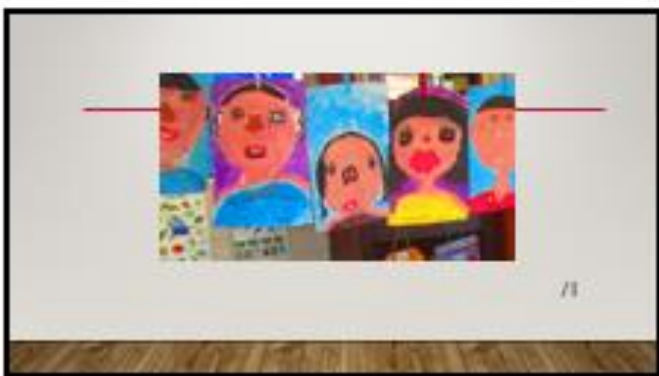
/3

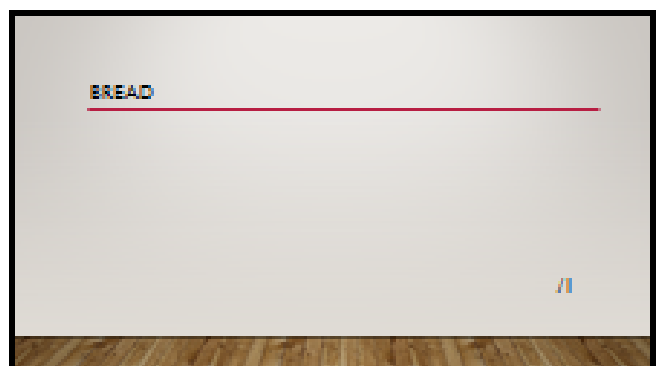
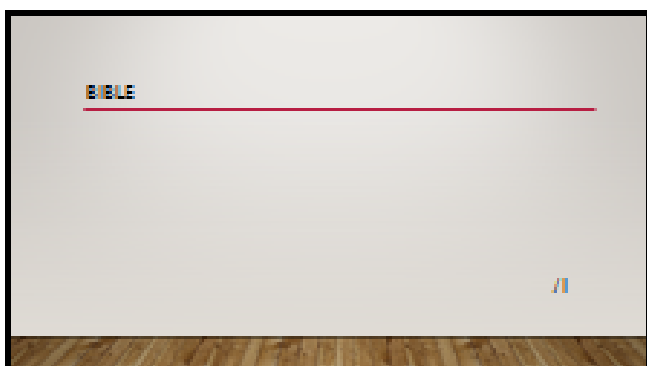
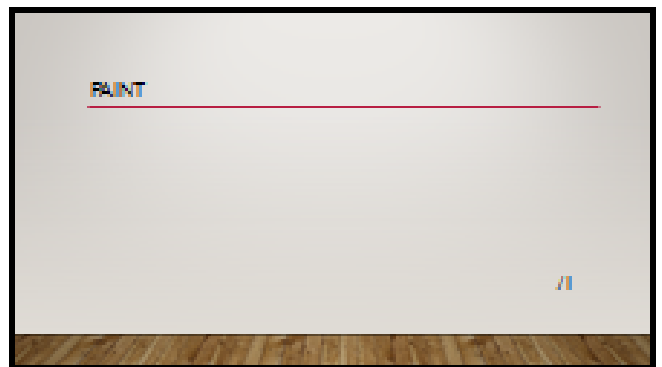
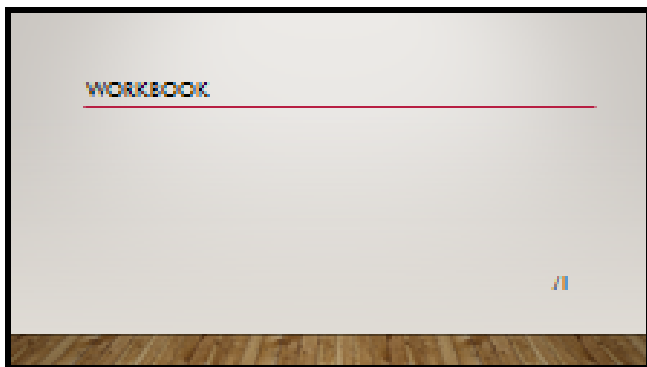

/2

/2

BAG

//

WORKBOOK

- Workbook

//

PAINT

- Paint

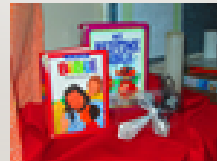

//

BIBLE

- Bible

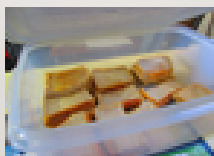

//

BREAD

- Bread

//

BAG

- Text

//

**REFLECTIE LEERKRACHT NA
PROJECT INTERCULTURELE
COMMUNICATIE**

**REFLECTIE LEERKRACHT NA
DE PROJECTDAG**

In onderstaand schema kan u uw feedback betreffende het eindproduct van de bachelorproef weergeven.

> Gelieve per criteria één categorie aan te kruisen.

Innovatief karakter					
☐ Niet vernieuwend voor student/ ankerschool. Gebrek aan originaliteit en relevantie. Student handelt in geringe mate adequaat tijdens de fase van het ontwerpen. Hij functioneert hier in geringe mate zelfstandig en met weinig zin voor initiatief.	☐ Relevant thema, echter niet alle invalshoeken zijn even vernieuwend. Student handelt in geringe, maar voldoende, mate adequaat tijdens de fase van het ontwerpen. Hij functioneert hier in voldoende, mate zelfstandig en met weinig, maar voldoende zin voor initiatief.	☐ Relevant thema met nieuwe invalshoeken. Student handelt adequaat tijdens de fase van het ontwerpen. Hij functioneert hier met beperkte begeleiding en toont meestal zin voor initiatief.	☐ Vernieuwend voor student/ankerschool. Relevant thema met originele uitwerking en nieuwe invalshoeken. Student handelt adequaat tijdens de fase van het ontwerpen. Hij functioneert hier zo goed als zelfstandig en toont veel zin voor initiatief.	☒ Zeer vernieuwend voor student/ankerschool. Nieuwe en verrijkende invalshoeken. Origineel en relevant thema. Student handelt adequaat tijdens de fase van het ontwerpen. Hij functioneert hier volledig zelfstandig.	
☐ Weinig tot geen communicatie en samenwerking met het werkveld in functie van het product. Onvoldoende eigen initiatief. Geen of weinig oog voor wederzijdse verwachtingen. Afspraken worden onvoldoende nageleefd.	☐ Beperkte communicatie en samenwerking met het werkveld in functie van het product. Hij/zij mag meer rekening houden met wederzijdse verwachtingen. Afspraken worden correct opgevolgd.	☐ Vlotte communicatie en degelijke samenwerking met het werkveld in functie van het product. Student neemt voldoende initiatief. Hij/zij houdt rekening met wederzijdse verwachtingen. Afspraken worden correct nageleefd.	☐ Vlotte en duidelijke communicatie en samenwerking met het werkveld in functie van het product. Student neemt veel initiatief met respect voor wederzijdse verwachtingen. Afspraken worden correct opgevolgd.	☒ Duidelijke, heldere en communicatie met het werkveld in functie van het product. Zeer goede samenwerking. Eigen initiatief met respect voor wederzijdse verwachtingen. Correct opvolgen en naleven van afspraken. Student draait vlot mee in het schoolteam.	

Bruikbaarheid en uitdieping

☐	Product is weinig concreet uitgewerkt en niet bruikbaar. Beperkte uitdieping van het onderwerp. Onvoldoende verzorgd en/of creatief uitgewerkt.	☐	Product is mits kleine aanpassingen voldoende concreet uitgewerkt en bruikbaar. Verzorgd maar weinig creatief uitgewerkt. Voldoende inhoudelijke uitdieping van het onderwerp.	☐	Product is concreet uitgewerkt en getoetst in de praktijk. Heel verzorgd en zeer creatief uitgewerkt. Grondige uitdieping van het onderwerp.	☒	Product is zeer concreet uitgewerkt, getoetst in de praktijk en vervolgens bijgestuurd. Uitstekend verzorgd en opvallend creatief uitgewerkt. Zeer grondige inhoudelijke uitdieping van het onderwerp. Duurzaam product.

Hieronder kan u duiding geven bij de feedback:

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

Dit project was zeer aangenaam voor de klas. De leerlingen lieten erin uit naar de foto's via Facebook. De projectering verliep zeer vlot. Het materiaal was zeer verzorgd en bruikbaar. Afspraken werden goed gecommuiceerd. Knap om dit uit te werken, kort na haar buitenlandse ervaring!

**REFLECTIE VAN ENKELE
LEERLINGEN NA DE PROJECTDAG**

¶ Dat je niet alles ^{moet} geloven wat ze zeggen.
want ze hebben bijna de zelfde klas.

ik heb geleerd dat
er veel meer gelijkertijd
zijn dan ik dacht

we leerden over de dieren
en de kinderen op
school hoe ze
naar school gaan

¶ Dat je niet alles ^{moet} geloven wat ze zeggen.
want ze hebben bijna de zelfde klas.

een paar engelse woorden
hoe ze in zuidafrika leven en
hoe ze naar school gaan

dat ze in ^{zuid} Afrika veel gemeen
hebben

😊 dankuwel! 😊

Ik vond het zeer leuk omdat je ons veel
vertelden over Heatitbank

Dat ~~is~~ de meederdial
khasa is en dat
ze veel gelijkenissen
hebben

Ik heb gekend: hoe ze
wonen, eten, kren, en plezier
maken.

Dat ze engels kren
en ook heel veel gelijkeni-
ssen hebben met onze
klos.